БYХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 89 (7089) | 1955 оной апрелиин 15, пятница | Сэн 20 мүнгэн.

Ажахы ба культурые хүгжөөлгэдөө шэнэ амжалта туйлая

...ржын саада үдэр республикын ...лица — Улан-Удэдэ дүрбэдэхи ...лалай БМАССР-эй Верховно Со...й нэгэдэхи сесси боложо дүүрэ... Энэ сесси республикын Гүрэнэй ...жедые хаража үзөөд баталhан, ...АССР-эй Верховно Соведэй Пре...мые, БМАССР-эй Правитель...е — Министрнүүдэй Соведые ...уулhан, мүн ондоошье асуудал...дые шиидхэhэн байна.

...хы советскэ арадтал адляар ...ят-Монголой ажалшад Советскэ ...ой Коммунистическэ партиин ...ральна Комитедэй январска ...нумэй тогтоолоор табигдаhан ...ехэ зорилгонуудые шиидхэхын ...ө эршэ зоригтойгоор тэмсэнэ.

...радай ажахы ба культурые дам ...адань хүгжөөхэ, советскэ гү...нгөө амгалан байдалые ханга...үсэтэ арга хадаа хүндэ индуст...ым гэжэ Коммунистическэ парти ...ые үниhөө хойшо hурга... байгаа. Тээд үнэхөөрөөшье хүн...индустрие хүсэтэ ехээр хүгжөө...й ашаар, манай орон тон ехээр ...энги промышленностьтай, ме...зированнэ хүдөө ажахытай бо... Хүндэ индустрие хүсэтэ ехээр ...өөhэнэй ашаар манай орон до... культурна революци бэелүүлэг... тэрээнэй ашаар манай гүрэн ...ин хархис түримхэйшүүлэй ...тоото добтолгонуудые хяа хам...жижо, советскэ гүрэнөө дэлхэйн ...рсэг дээрэ алдаршуулаа.

...оммунистическэ партяар хүмүү...эгдэhэн советскэ хүнүүд туйла...илалтанууд ба амжалтануудаа...hанаагаа амардаггүй, харин шэ...алтанууд тээшэ, шэнэ амжал...уд тээшэ шармайн зоридог.

...ПСС-эй ЦК-гэй январска Пле..., СССР-эй Верховно Соведэй ...дохи сессиин шиидхэбэринүүд ...ороноо бүри хүсэтэй болгохо, ...унизмын материально-техниче... база байгуулха хэрэгтэ шэнэ ам...ануудые туйлаха ябадалда ма...арадые уряална ба зоригжуул... Республикын партийна, советскэ ...үдөө ажахын органууд, колхоз...уд ба механизаторнууд, бүхы ...шад эдэ шиидхэбэринүүдые ...халуун hайшаалтайгаар угта...эрэнние бэелүүлхээр шиидэнхэй. ...оммунистнууд ба партийнабэшэ ...үдэй энэ оролдолгонь, энэ хүсэл ...нынь hая боложо үнгэрhэн ...АССР-эй Верховно Соведэй сес... хүдэлмэри, тогтоолнууд дээрэ...ли тодоор харагдана.

...рэнэй бюджет хадаа арадай ...ые, культурые болон бусад hал...нуудые хүгжөөхэ гэжэ советскэ ...дэй, парти ба правительствын ...ложо байhание эли тодоор ха...лан баримта мүн. Манай рес...ын мүнөө жэлэй бюджет оро...доходын талаар 286 миллион ...мянган түхэригөөр, гаргашань— ...миллион 630 мянган түхэригөөр ...хойлогдоо.

...рэнэй бюджедэй мүнгэн гол тү... арадай ажахые ба социально-...турна хэмжээ-ябуулгануудые ...өөр хангалгада зорюулагдан... Арадай ажахыда ба социально-...турна хэмжээ-ябуулгануудта ...миллион 548 мянган түхэриг гэ..., али бюджедэй гаргашын 91 ...нтнь hомологдоhон байна. ...нёдондо жэл эдэ зорилгонууд...бюджедэй 89 процентнь зорюу...лhан байгаа.

...эрэлые, культурые, элүүрые ...ые, физкультура ба спортые, ...альна тэдхэмжые саашадань ...аруулха хэрэгтэ мүнгэ зөөри ...таа ехээр hомологдонхой. ...улинуудта гаргашалхын тула... миллион 902 мянган түхэриг ...логдонхой.

...юджедтэ мүнгэ оруулха хэрэг ...приятинуудай ба ажахын орга...цинуудай али зэргээр ажаллаhан дээрэhээ дулдыдаха байна. Хэрбээ предприятинууд ба ажахын организацинууд hайнаар хүдэлөөд байгаа хадаа бюджетнэ уялгануудаа hайнаар дүүргэхэ, тиимэhээ арадай ажахые, культурые хүгжөөхэ хэрэг мүнгэн зөөреэр таhалдалгүйгөөр хангагдаха байнал.

Манай республика дотор hайнаар хүдэлмэрилдэг предприятинууд яhала олон. Тиигээд, гүрэнэй түсэбые дүүргэдэггүй, шанар муутай продукци гаргадаг, гүрэндэ гарзатайгаар ажал хүдэлмэреэ ябуулдаг предприятинууд ба ажахын организацинууд бии юм. Тэдэ предприятинууд ба ажахын организацинуудай хүтэлбэрилэгшэдые БМАССР-эй Верховно Соведэй депутадууд hая болоhон сесси дээрэ шангаар шүүмжэлhэн байна. Сесси дээрэ гэгээрэлэй, худалдаа наймаанай, элүүрые сахилгын, финансын министерствонүүд, барилгын материалнуудай промышленностиин управлени олон тоото дутагдалнуудай түлөө шангаар шүүмжэлэгдэhэн байна.

1955 он хадаа табадахи табанжэлэй hүүлшын жэл мүн. Промышленностиин, транспортын, барилгын организацинуудай предприятинуудай тон шухала зорилго юуб гэхэдэ табадахи табанжэлэй түсэбые болзорhоонь урид дүүргэхэ, эрхим шанартай продукци гаргаха, продукциин өөрын үные химдаруулха, ашаг ехэтэйгээр ажаллаха ябадал болоно.

Энэ жэлэй бюджедhээ хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ 5 миллион 323 мянган түхэриг табигдаха байна. Гадна, республикын хүдөө ажахы бэшэ тээhээшье мүнгэн зөөри угаа ехээр абаха юм. Тиимэhээ МТС-үүдэй, хүдөө ажахын органуудай зорилгонь юуб гэхэдэ, энэ ехэ мүнгэн зөөрие хүдөө ажахын бүхы hалбаринуудые—мал ажалые, ороohо тарянай ажахые, мүн бусад hалбаринуудые хүсэтэ ехээр хүгжөөхэ хэрэгтэ зорюулха уялгатай. Тиигээд зарим МТС-үүдэй хүтэлбэрилэгшэд гүрэнэй мүнгэн зөөрие хайша хэрэгээр гаргашалдаг, тракторна хүдэлмэринүүдэй өөрынь үные химдаруулха тухай оролдолго гаргадаггүй байха юм.

Мүнөө жэл хүдөө ажахын үйлэдбэрие түсэблэхэ шэнэ гурим тогтоогдоо. Энэ гурим хадаа нютагай эрхэ байдалые хараадаа абажа ажахыгаа ашаг олзо ехэтэйгээр эрхилхэ арга боломжо колхозуудта олгоно. Колхозууд болбол нютагайнгаа эрхэ байдалые хараадаа абажа, эгээл ехэ ашаг шэмэ үгэдэг—тиимэ үүлтэрэй мал үсхэхэ, эгээл ехэ ургаса үгэдэг—тиимэ сортын культура тариха, эгээл ехэ ашаг олзо үгэдэг—тиимэ hалбарие хүгжөөхэ ёhотой болоно. Түсэблэлгын шэнэ гуримые шадамараар хэрэглээд байбал, колхозой үйлэдбэри али бүхы талаараа амжалтатайгаар хүгжэхэ байна.

Арадай ажахын бүхы hалбаринуудые, культурые хүгжөөхэ хэрэгтэ советскэ ба ажахын органуудай зүбөөр, оперативнаар хүтэлбэрилгэ тон ехэ удхашанартай юм. Гэхэтэй хамта, манай зарим министерствонүүд ба управленинүүдтэ, аймгүйсэдкомууд ба МТС-үүдтэ мүнөө хүрэтэр хүтэлбэриин албан хойрог — канцелярска арга метод үгы хэгдээгүй. Зорилто юуб гэхэдэ, албан хойрог методые хүтэлбэриhөө эрид зайсуулжа, гүрэнэй аппарадай хүдэлмэрие саашадань hайжаруулха, гүрэнэй аппарадые сомор болгохо, элдэб эсын үлүү булуу тушаалнуудые үгы хэхэ хэрэгтэй.

Бурят-Монголой республикын ажалшад Коммунистическэ партиин, Советскэ правительствын хүтэлбэри доро эршэ зоригтойгоор ажаллажа, ажахы ба культураяа хүгжөөхэдөө бүри ехэ амжалта саашадаа туйлаха байна.

...ССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗ

Л. В. Рудневые Ажалай Улаан тугай орденоор шагнаха тухай

...рэhөөр 70 наhа гүйсэhэнтэйнь, ...торческо ажал-ябуулгынь 40 ...ойтой дашарамдуулан, СССР-...хитектурын Академиин үнэнтэ гэшүүн, архитектурын доктор, профессор **Руднев** Лев Владимировичые **Ажалай Улаан тугай** орденоор шагнаха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ
К. ВОРОШИЛОВ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь
Н. ПЕГОВ.

...сква, Кремль.
...55 оной апрелиин 12.

Бурят-Монголой Автономно Советскэ Социалистическэ Республикын 1955 оной Гүрэнэй бюджет тухай

ХУУЛИ

Бурят-Монголой Автономно Советскэ Социалистическэ Республикын Верховно Соведэй **тогтоохонь:**

Статья 1. Бюджетнэ комиссиин элидхэлээр абтаhан хубилалтануудтайгаарнь, БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведээр табигдаhан Бурят-Монголой Автономно Советскэ Социалистическэ Республикын 1955 оной Гүрэнэй бюджедые, тусхайлбал: доходуудынь 286.214,0 мянган түхэриг ба гаргашануудынь 275.630,0 мянган түхэриг байхаар, гаргашануудтаа орходоо доходуудынь 1084,0 мянган түхэриг ехэ байхаар, 1956 оной январиин 1-дэ урда жэлэйхиhээ 9500,0 мянган түхэригэй үлэхөөр баталха.

Статья 2. БМАССР-эй 1955 оной Гүрэнэй бюджедhээ арадай ажахые мүнгөөр хангалгада 28.513,0 мянган түхэриг, тэрээнhээ гадна предприятинуудай ба ажахын организацинуудай өөhэдынь зөөриhөө 21.245,0 мянган түхэриг, бүхы дээрээ 49.758,0 мянган түхэриг гаргашалхаар тогтоохо.

Статья 3. Социально-культурна хэмжээ-ябуулгануудта хамта дээрээ 222.035,0 мянган түхэриг БМАССР-эй 1955 оной Гүрэнэй бюджедhээ hомолхоор тогтоохо. Социально-культурна тус тус хэмжээ-ябуулгануудай гаргашые иимэ хэмжээтэйгээр тогтоохо:

а) гэгээрэл ба культурада — бүгэдэниитын hуралсалай эхин, долоон жэлэй ба дунда hургуулинуудта, тусхай дунда hургуулинуудта ба научно-шэнжэлэлгын эмхи зургаануудта; курсануудта ба хүдэлмэришэдэй, колхознигуудай, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй мэргэжэлые дээшэлүүлхэ талаар бусад хэмжээ-ябуулгануудта; библиотекэнүүд, Культурын ордонууд, клубууд, театрнуудта, хэблэлдэ, гэгээрэлэй болон культурын талаар бусад хэмжээ-ябуулгануудта хамта дээрээ 138.075,0 мянган түхэриг;

б) элүүрые хамгаалгада ба физкультурада — больницануудта, диспансернүүдтэ, нарайлалгын байшангуудта, хүүгэдэй яслинуудта, санаторинуудта ба хүн зондо медицинскэ туhаламжа үзүүлдэг бусад эмхи зургаануудта; спортивна ба физкультурна хэмжээ-ябуулгануудта — хамта дээрээ 81.062,0 мянган түхэриг;

в) социальна хангалгада — ажалай инвалидууд болон тэдэнэй гэр бүлэнэртэ пенси үгэлгэдэ ба тэдхэмжэ үзүүлгэдэ, инвалидуудай байшангуудай гаргашада, мүн бусад пенсинүүдтэ хамта дээрээ 2898,0 мянган түхэриг.

Статья 4. Бурят-Монголой Автономно Советскэ Социалистическэ Республикын 1955 оной республиканска бюджедые доходуудынь 81.995,0 мянган түхэриг ба гаргашануудынь 80.911.0 мянган түхэриг байхаар, гаргашануудтаа орходоо доходуудынь 1084,0 мянган түхэриг ехэ байхаар, тэрээнhээ гадна 1956 оной январиин 1-дэ урда жэлэйхиhээ 2160,0 мянган түхэриг бюджетнэ мүнгэнэй үлэхөөр баталха.

Статья 5. 1955 ондо БМАССР-эй аймагуудай ба республиканска мэдэлэй городуудай бюджедүүдые иимэ хэмжээтэйгээр баталха:

Аймагуудай ба республиканска мэдэлэй городуудай нэрэ	Доходуудай ба гаргашануудай талаар	Тэрээнhээ гадна, 1956 оной январиин 1-дэ урда жэлэйхиhээ үлэхэ бюджетнэ мүнгэн
	Мянган түхэригөөр	
Байкало-Кударын	4407,1	210,0
Баргажанай	6931,2	310,0
Баунтын	4577,3	155,0
Бичурын	6937,3	310,0
Зэдын	4359,9	185,0
Яруунын	5141,5	240,0
Заиграйн	10973,7	480,0
Закаменай	4754,4	205,0
Иволгын	4448,4	210,0
Кабанскын	6093,8	280,0
Хэжэнгын	5251,8	195,0
Кударын	4715,1	220,0
Курумканай	5073,3	195,0
Кяхтын	8839,7	320,0
Мухаршэбэрэй	7290,0	340,0
Ахын	2001,2	75,0
Прибайкальска	5716,2	260,0
Хойто-Байгалай	5206,6	220,0
Сэлэнгын	9001,9	390,0
Тарбагатайн	4973,1	220,0
Ториин	4259,7	180,0
Түнхэнэй	6797,3	330,0
Хориин	5638,5	250,0
Бабушкин город	2309,3	45,0
Городок город	6298,4	110,0
Улан-Удэ город	52722,4	1405,0

Аймагуудай ба республиканска мэдэлэй городуудай бюджедүүдэй гаргашанууд дотор гэгээрэлдэ, культурада, элүүрые хамгаалгада, физическэ культурада ба социальна хангалгада хамта дээрээ 164.672,1 мянган түхэригэй hомололго тогтоохо.

Статья 6. Колхозуудай олзын налогhоо, хүн зоной олзын налогhоо, хүдөө ажахын налогhоо, гэрлээгүй, ганса бэе ба үсөөн бүлэтэй СССР-эй гражданинуудhаа абтаха налогhоо, захилгаар тараагдаhан гүрэнэй урьhаламжануудhаа, машинно-тракторна станцинуудай доходhоо, эрьесын налогhоо БМАССР-эй аймагуудай ба республиканска мэдэлэй городуудай бюджедүүдтэ оруулагдаха мүнгэнэй хэмжээе иимээр баталха:

Мүнгэ оруулха процентнүүд

Аймагуудай ба республиканска мэдэлэй городуудай нэрэ	Колхозуудай олзын налогhоо	Хүн зоной олзын налогhоо	Хүдөө ажахын налогhоо	Гэрлээгүй, ганса бэе ба бага бүлэтэй СССР-эй гражданинуудhаа абтаха налогhоо	Захилгаар тараагдаhан гүрэнэй урьhаламжануудhаа	Машинно-тракторна станцинуудай доходhоо	Эрьесын налогhоо
Байкало-Кударын	30	100	30	100	80	50	19,7
Баргажанай	30	100	40	100	100	50	15,4
Баунтын	20	70	90	70	10	—	4,5
Бичурын	30	100	30	100	80	40	26,6
Зэдын	20	100	40	100	80	50	29,6
Яруунын	30	100	40	100	100	50	15,0
Заиграйн	30	20	20	50	30	40	2,0
Закаменай	40	100	40	100	100	50	53,0
Иволгын	30	80	40	80	60	40	8,9
Кабанскын	40	50	20	50	50	50	2,5
Хэжэнгын	80	100	60	100	100	40	68,0
Кударын	80	100	60	100	90	40	27,0
Курумканай	100	100	100	100	100	40	70,0
Кяхтын	40	10	50	20	80	50	23,0
Мухаршэбэрэй	20	100	40	100	80	40	27,5
Ахын	40	50	50	60	50	—	12,3
Прибайкальска	20	60	40	60	60	40	9,1
Хойто-Байгалай	100	100	100	100	100	—	94,1
Сэлэнгын	30	50	50	50	50	40	5,5
Тарбагатайн	20	100	40	100	80	40	23,3
Ториин	20	100	40	100	70	50	44,7
Түнхэнэй	20	100	40	100	100	50	30,9
Хориин	20	60	40	60	50	50	1,8
Бабушкин город	—	40	—	40	50	—	6,7
Городок город	—	30	—	30	30	—	11,9
Улан-Удэ город	—	15	—	30	20	—	1,3

Статья 7. БМАССР-эй аймагуудай ба республиканска мэдэлэй городуудай бюджедүүдтэ 1955 ондо оруулагдаха мүнгэнэй хэмжээе иимээр тогтоохо:

а) ой модоной доходhоо—40 процент.

б) үмсын ажахынуудай моридто hомологдохо гүрэнэй налогhоо — 75 процент.

Статья 8. Доходуудынь 293.058 мянган түхэригөөр ба гаргашануудынь 279.616 мянган түхэригөөр, доходуудынь гаргашануудhаа 13.442 мянган түхэриг ехээр БМАССР-эй 1954 оной Гүрэнэй бюджедэй дүүргэгдэhэн тухай тоосоое баталха.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй
Түрүүлэгшэ Д. ЦЫРЕМПИЛОН.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй
Секретарь В. ОСТРОВСКАЯ.

Улан-Удэ город, Соведүүдэй Байшан.
1955 оной апрелиин 12.

Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй Президиумые hунгаха тухай

Бурят-Монголой Автономно Советскэ Социалистическэ Республикын Верховно Соведэй **тогтоохонь:**

Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй Президиумые иимэ составтайгаар hунгаха:

Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ

Цыремпилон Доржи Цыремпилович—hунгуулиин Лазовско округhоо депутат, Улан-Удэ город.

Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшонор:

Чувьюров Михаил Иванович—hунгуулиин Кабанскын округhоо депутат, Кабанскын аймаг.

Гендунова Найдан — hунгуулиин Советскэ округhоо депутат, Улан-Удэ город.

Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь

Островская Вера Леонтьевна — hунгуулиин Красноармейскэ округhоо депутат, Улан-Удэ город.

Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүд:

Абросимова Евдокия Николаевна —hунгуулиин Ранжуровска округhоо депутат, Улан-Удэ город.

Балдано Намжил Гармаевич — hунгуулиин Кировскэ округhоо депутат, Улан-Удэ город.

Будажабэ Федор Тогочеевич—hунгуулиин Кяхтын Городской округhоо депутат, Кяхтын аймаг.

Давыдов Александр Викторович—hунгуулиин Заводской округhоо депутат, Улан-Удэ город.

Завгородняя Мария Федосеевна—hунгуулиин Фабричиа округhоо депутат, Улан-Удэ город.

Киселев Серпион Кириллович — hунгуулиин Брянска округhоо депутат, Заиграйн аймаг.

Кузьмин Александр Баданович—hунгуулиин Ново-Селенгинскэ округhоо депутат, Сэлэнгын аймаг.

Масалов Дмитрий Павлович—hунгуулиин Бабушкинска округhоо депутат, Бабушкин город.

Спирюхов Иван Андреевич—hунгуулиин Некрасовска округhоо депутат, Улан-Удэ город.

Хахалов Александр Уладаевич — hунгуулиин Тэцовскэ округhоо депутат, Улан-Удэ город.

Эрдыниев Даши Ринчиндоржиевич —hунгуулиин Гурульбинска округhоо депутат, Иволгын аймаг.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ
Д. ЦЫРЕМПИЛОН.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь
В. ОСТРОВСКАЯ.

Улан-Удэ город, Соведүүдэй Байшан
1955 оной апрелиин 12.

Бурят-Монголой АССР-эй Правительствые— Бурят-Монголой АССР-эй Министрнүүдэй Соведые байгуулха тухай

Бурят-Монголой Автономно Советскэ Социалистическэ Республикын Верховно Совет болбол Бурят-Монголой АССР-эй Правительствые—Бурят-Монголой АССР-эй Министрнүүдэй Соведые иимэ составтайгаар байгуулха гэжэ тогтообо:

Бурят-Монголой АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ—**Болсохоев** Даниил Степанович.

Бурят-Монголой АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи Орлогшо—**Дроздов** Иван Петрович.

Бурят-Монголой АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Орлогшо—**Борисов** Николай Иванович.

Бурят-Монголой АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Орлогшо—**Сафронов** Роман Савельевич.

Бурят-Монголой АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Орлогшо—**Тараненко** Алексей Георгиевич.

Бурят-Монголой АССР-эй дотоодын хэрэгүүдэй Министр—**Очиров** Будажап Очирович.

Бурят-Монголой АССР-эй элүүрые хамгаалгын Министр—**Боянова** Вера Ринчиновна.

Бурят-Монголой АССР-эй коммунальна ажахын Министр—**Лисюткин** Василий Петрович.

Бурят-Монголой АССР-эй культурын Министр—**Дамдинжапов** Цырен-Доржи Жанабадараевич.

Бурят-Монголой АССР-эй нютагай промышленностиин Министр—**Пивоваров** Николай Буинович.

Бурят-Монголой АССР-эй эдеэ хоолой товарнуудай промышленностиин Министр—**Власов** Семён Иннокентьевич.

Бурят-Монголой АССР-эй гэгээрэлэй Министр—**Баранников** Иннокентий Васильевич.

Бурят-Монголой АССР-эй социальна хангалгын Министр — **Башинов** Африкан Владимирович.

Бурят-Монголой АССР-эй худалдаа наймаанай Министр — **Данилов** Владимир Сагаханович.

Бурят-Монголой АССР-эй финансын Министр—**Мадаев** Кирилл Михайлович.

Бурят-Монголой АССР-эй юстициин Министр — **Хамаганов** Антон Халбаевич.

Бурят-Монголой АССР-эй Гүрэнэй түсэблэлгын комиссиин түрүүлэгшэ —**Егорова** Лидия Яковлевна.

Бурят-Монголой АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи гүрэнэй аюулгүйе сахилгын Комитедэй Түрүүлэгшэ—**Иванов** Дмитрий Иванович.

Бурят-Монголой АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи автомобильна транспортын ба шоссейнэ харгынуудай Управлениин начальник —**Цыреторов** Балдан Урьякович.

Бурят-Монголой АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи барилгын материалнуудай промышленностиин Управлениин начальник —**Сурков** Василий Федорович.

Бурят-Монголой АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи түлишын промышленностиин Управлениин начальник—**Зубакин** Андрей Васильевич.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ
Д. ЦЫРЕМПИЛОН.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь
В. ОСТРОВСКАЯ.

Улан-Удэ город, Соведүүдэй Байшан
1955 оной апрелиин 12.

Бурят-Монголой АССР-эй Конституциин (Үндэһэн Хуулиин) 44, 63, 66, 108-дахи статьянуудта хубилалтанууд ба нэмэлтэнүүдые оруулха тухай

ХУУЛИ

—«РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указуудые баталха тухай, РСФСР-эй Конституциин (Үндэһэн Хуулиин) 47, 54, 55, 69, 92, 96, 99, 145-дахи статьянуудта хубилалтанууд болон нэмэлтэнүүдые оруулха тухай» РСФСР-эй Верховно Соведэй 1955 оной мартын 26-най Хуулитай зохилдуулан Бурят-Монголой Автономно Советскэ Социалистическэ Республикын Верховно Соведэй **тогтоохонь:**

Бурят-Монголой АССР-эй Конституциин 44, 63, 66, 108-дахи статьянуудта иимэ хубилалтанууд ба нэмэлтэнүүдые оруулха:

44-дэхи статьяда «Нютагай ба түлишын промышленностиин» гэжэ үгые болюулха; «Культурын» гэжэ үгын һүүлээр «Нютагай промышленностиин» гэжэ үгэ оруулха; «Бурят-Монголой АССР-эй Гүрэнэй түсэблэлгын комиссиин түрүүлэгшэ» гэжэ үгэнүүдэй һүүлээр «Бурят-Монголой АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Гүрэнэй аюулгүйе сахилгын Комитедэй түрүүлэгшэ» гэжэ үгэнүүдые оруулха; «Барилгын материалнуудай промышленностиин» гэжэ үгэнүүдэй һүүлээр «Түлишын промышленностиин» гэжэ үгэнүүдые оруулха;

63 ба 66-дахи статьянуудта «Нютагай ба түлишын промышленностиин» гэжэ үгэнүүдые «Нютагай промышленностиин» гэжэ үгэнүүдээр һэлгэхэ;

108-дахи статьяда 2 ба 4-дэхи абзацуудые иимээр найруулха:

«аймагай Соведэй — 1000 хүн зонһоо 1 депутат; 35000 хүрэтэр хүн зонтой аймагта 35 депутадууд һунгагдаха; 60000-һаа дээшэ хүн зонтой аймагта 60-һаа олон бэшэ депутадууд һунгагдаха»;

«сомоной, сельскэ ба поселково Соведэй—100 хүн зонһоо 1 депутат; 1500 хүрэтэр хүн зонтой сомонуудта, тосхонуудта (улусууд, деревнинүүдтэ) ба посёлогуудта 15 депутадууд, харин 3500-һаа дээшэ хүн зонтой байбалынь—35-һаа олон бэшэ депутадууд һунгагдаха».

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Д. ЦЫРЕМПИЛОН.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ОСТРОВСКАЯ.

Улан-Удэ город, Соведүүдэй Байшан.
1955 оной апрелиин 12.

Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Сүүдэй гэшүүдые һунгаха тухай

Бурят-Монголой Автономно Советскэ Социалистическэ Республикын Верховно Совет Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Сүүдэй гэшүүдээр **Алексеев** Сергей Николаевичые, **Константинова** Лидия Глебовнае һунгаха гэжэ тогтооно.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Д. ЦЫРЕМПИЛОН.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ОСТРОВСКАЯ.

Улан-Удэ город, Соведүүдэй Байшан.
1955 оной апрелиин 12.

Олон үхибүүдтэй эхэнүүд шагнагдаба

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиум болбол СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1944 оной августын 18-най Указай үндэһөөр олон хүүгэдтэй бүлэг эхэнүүдые «Эхын алдар» гэжэ орденуудаар ба «Эхын медаль» гэжэ медальнуудаар СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй үмэнэһөө шагнаба.

Улан-Удын Железнодорожно районой гэрэй эзэн эхэнэр А. С. Солтанова, Баргажанай аймагай Баргажан тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр М. Н. Бараксина, Сэлэнгын аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн П. Я. Логвиненко гэгшэд 9 үхибүү түрэһэн ба хүмүүжүүлһэнэйнгээ түлөө «Эхын алдар» гэжэ 1-дэхи шатын орденоор шагнагдаба.

Найман үхибүү түрэһэн ба хүмүүжүүлһэн 8 эхэнүүд «Эхын алдар» гэжэ 2-дохи шатын орденоор шагнагдаа. Тэдэнэй тоодо Баргажанай аймагай Хилгана тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр Г. Р. Сантуева, Сэлэнгын аймагай Маленковой нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн А. Салимзянова, Түнхэнэй аймагай «Путь коммунизма» колхозой гэшүүн С. С. Кырмыгенова ба бусад бии.

Долоон үхибүү түрэһэн ба хүмүүжүүлһэнэйнгээ түлөө «Эхын алдар» гэжэ 3-дахи шатын орденоор 17 хүн шагнагдаа. Тэдэнэй дунда Түнхэнэй аймагай эхин һургуулиин багша М. И. Бахабаева, Баргажанай аймагай Нестериха тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр А. Я. Молчанова, Тарбагатайн аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн А. Е. Власова, Кяхтын аймагай Наушка тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр Т. И. Кузякина, Байкало-Кударын аймагай Дубинино тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр К. Я. Серебрякова, Улан-Удэ городой Железнодорожно районой гэрэй эзэн эхэнэр М. У. Нейкина ба бусад оролсоно.

«Эхын медаль» гэжэ 1-дэхи шатын медаляар 40 эхэнүүд, «Эхын медаль» гэжэ 2-дохи шатын медаляар 78 хүн шагнагдаһан байна.

Партиин уряагаар колхоздо гарана

Экономическа талаараа һула колхозуудые хүтэлбэрилхы һайн кадрнуудаар бэхижүүлхэ гэһэн Коммунистическэ партиин, Советскэ правительствын уряае республикымнай столицын промышленна предприятинуудай коллективүүд халуунаар дэмжэжэ байна.

Мүнөө колхоздо эльгээхые гуйһан мэдүүлгэнүүд городой предприятинууд болон эмхи зургаануудай партийна организацинуудта түрүү хүдэлмэришэд, инженернүүд болон технигүүдһээ олоороо орожо байна. ПВЗ, «Механлит», паровозно депо болон бусад предприятинуудай партийна организацинуудта хэдэн олон мэдүүлгэнүүд оронхой.

Улан-Удэ станциин главна кондуктор нүхэр М. Аржитовай бэшэһэн мэдүүлгэ соо иигэжэ хэлэгдэнэ: «Республикын али нэгэн, экономическа талаараа һула колхоздо түрүүлэгшээр намайе эльгээхые гуйнаб, гээгдэнги колхозые түрүү зэргэдэ гаргахын түлөө тэмсэхэб».

Шэгнүүр заһабарилгын заводой партийна эхин организациин секретарь Сергей Дмитриевич Гришин партиин уряада харюусан колхоздо ошожо ажаллаха гэжэ шиидээ. Коммунист Гришин заводой үргэн хэрэглэлэй продукци үйлэдбэрилгын цехын начальнигаар ажаллаха зуураа, шадамар эмхидхэгшэ байһанаа харуулһан юм.

Мүн түмэр замай хэлхеэ холбооной 6-дахи дистанциин ахалагша электро-механик нүхэр П. Бабий колхоздо ошожо ажаллаха гэжэ шиидэнхэй.

Промышленна предприятинуудай партийна организацинуудта мэдүүлгэнүүд орожо үргэлжэлһөөр.

Б. Тонов.

Комсомолецууд ажахын шухала участогуудта ажаллана

Ниитынгээ ажахые һэргээн хүгжөөхэ зорилгоор Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой (Баргажан) гэшүүд шухала хэмжээ-ябуулгануудые хараалаад, тэрээнээ бэелүүлхын түлөө тэмсэжэ байна. Энэ тэмсэлдэ колхозой комсомолецууд болон залуушуул эдэбхитэйгээр хабаадалсана.

Комсомолецууд ехэнхидээ колхозно үйлэдбэриин шухала участогуудта ажаллана. Олохон комсомолецууд малажал дээрэ хүдэлмэрилнэ. Тэндэ комсомольско-залуушуулай гүүртэ эмхидхэгдэнхэй. Гүүртын дэргэдэхи культбазын хүдэлмэридэ комсомолецууд эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Тэдэнэр ажал дээрэ жэшээ харуулна. Комсомолка А. Чимитцыренова тугалнуудые адууллаг юм. Тэдэнь мүнөө булта тобир тарганаар ондо орожо байна. Комсомолец Б. Арсаланов 115 үнеэ адуулна. Мижидма Шардаева үнеэдэй гүүртэ дааха зуураа, өөрөө 16 үнеэдые һаадаг юм. Мүнөө үнеэдһээ 8 тугал абанхай. Тугалнуудаа эхэһээнь һалгаагаад түлжүүлжэ байна. Залуу һаалишан Б. Шобочкиева мүнөө үнеэн бүриһөө үдэрэй 4—5 литр һү һаана.

Колхозой зоотехник комсомолка О. Батурина зоотехническэ кружок хүтэлбэрилнэ, оролдосотой ажалаараа малшадай дунда хүндэтэй болонхой. Малажалда түрүү аргануудые нэбтэрүүлхэ зорилгоор ехэхэн оролдолго гаргана.

Олохон комсомолецууд тарянажалай бригадада ажаллана. Энэ жэлдэ тус колхоз 200 гектар дээрэ кукуруза тариха юм. Мүнөө эндэ кукуруза тариха комсомольско-залуушуулай хоёр звено эмхидхэгдэнхэй. Звенонуудые даагшадаар эдэбхитэй комсомолецууд Дондупов, Эрдынеев гэгшэд томилогдоо. Кукуруза ехэнхидээ шэнэ ба боро газар дээрэ таригдаха юм. Комсомолецууд кукуруза тариха участок дээрэ 300 гаран тонно наг шэбхэ адхаһан, агротехническэ бусад хүдэлмэри хэһэн байна.

Комсомольско организациин агитколлективтэ 10 гаран комсомолецууд тоологдоно. Агитаторнууд мүнөө партиин ЦК-гэй январска Пленумэй шиидхэбэриие колхознигуудта тайлбарилан ойлгуулна, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэнэ.

Комсомолецууд колхозойнгоо ажахые хүгжөөлсэхын түлөө иигэжэ тэмсэнэ.

Ц. Цыдыпов.

Аймагай центрынхид колхозуудта туһална

Ажалшадай депутадуудай Хориин аймагай Соведэй гүйсэдкомой хүдэлмэрилэгшэд хамта 30 гаран хүн һаяхан «Улаан-Одон» колхоздо ошожо, кукуруза тариха газар дээрэ 5 машина, 20 гаран тэргэ наг шэбхэ гаргаба.

Тус коллективэй зарим хүдэлмэрилэгшэд мелиоратор нүхэр Сергеевагай хүтэлбэри доро Шүбгэ гэжэ нютагта һубаг татажа, сабшалан уһалба. Тэрэшэлэн аймсоведэй гүйсэдкомой хүдэлмэрилэгшэд «Путь Сталина» колхозые телефонтой, радиотой болгохын тулада столб һуулгаха нүхэ малталсажа үгэбэ. Энэ хүдэлмэридэ 7 хүн гараһан байна.

Х. Рыгзенова.

ВЛАДИМИР МАЯКОВСКИЙ

(Поэдэй нүгшэһөөр 25 жэлэй ойдо)

Хэн хэлээ һэм
дуушые
нүгшөө гэжэ?!
Хэлээшэнь худал,
хэлээ
хатаг гэнэм!...
Обёорыт,
нүхэд,
маанартай
поэт зэргэлэн,
ошото дуугаа
дуулаһаар
ябанал һэргэлэн,
социализмын илалтын
жаргалые
бидэнтэй эдлэлсэн,
коммунизмын гэрэлтэ
ордониие
бидэнтэй бодхолсон.
Океанай долгиндол
эршэтэ дорюун
дуунуудынь,
огторгойн нарандал
яларна арюун
шүлэгүүдынь
олоной дура
татан байнал,
дүлэтэн,
он жэлнүүдэй
ошохо тудам
далитан...
Хэн хэлээ һэм,
поэдые
нүгшөө гэжэ?!
Хэлээшэнь худал,
хэзээшье,
нүгшэхэгүй гэнэм!

Ш. НИМБУЕ[illegible]

Техническэ харууһа хэхэ шэнэ гурим хэрэглэхэн[illegible]

Хабар ерэбэ. Кяхтын МТС-эй тракторна бүхы 9 бригаданууд полевой хүдэлмэринүүдые эхилхээр бэлэн боложо, хүдэлхэ газарнуудтаа гаранхай. Нүхэр Банновай хүтэлбэрилдэг тракторна бригада станци соогоо хамагһаа түрүүн эртын борнойлго эхилбэ. «Красное знамя» колхозой поли дээрэ түрүүшын үдэр энэ бригадынхид наян гектар талмай борнойлһон байна.

—Мүнөө хабар шэнэ эрхэ байдалда хүдэлхэ байнабди,—гэжэ тус бригадын бригадир нүхэр Баннов хөөрэнэ. Юуб гэхэдэ, машинануудай хойноһоо техническэ нарин харууһалгые шухала хэрэгтэй инструмент болон материалнуудаар зэбсэгжэһэн заһабарилгын тусхай бригада хэхэ байна. Энэ хадаа техникые зүбөөр ашаглаха арга олгохо юм. Агрегадууднай сүүдхэдээ арба найман часһаа доошо бэшэ саг соо поли дээрээ хүдэлхэ. Бригадамнай орооһото культурануудай эртын тарилга арбан үдэр соо дүүргэхэ уялгатай гэжэ тэрэ хэлэнэ.

Үнгэрһэн жэлнүүдтэ трактор болон комбайнуудай техническэ харууһалга механизаторнууд өөһэдөө поли дээрээ хэдэг байгаа. Тиихэдэ харууһалга хүсэд һайнаар хэгдэдэггүй байһан юм.

Участково механик бүхэн тракторна хэдэн бригадануудые хангадаг байгаа. Тэрэнь машинануудай ямар заһабари хэрэглэжэ байһаниие[illegible] сэд мэдэхэ арга олгодоггүй ба[illegible] юм. Мүн поли дээрэ орёо нарин һабари хэгдэдэггүй һэн.

Байгша хабар Кяхтын МТ[illegible] коллектив ороной түрүү МТС-[illegible] жэшээгээр тракторна бригадану[illegible] техническэ талаар хангаха шэн[illegible] рим хэрэглэхэнь. Трактор болон дөө ажахын бусад машинану[illegible] техническэ нарин заһабари[illegible] нүүдэл автомастерской байгуу[illegible] даба. Тэрэ мастерской хадаа[illegible] һабарилагдаһан тракторну[illegible] ябуулжа туршалга хэхэһээ[illegible] на, халаан бүхэнэй хоор[illegible] техническэ бишыхан заһабар[illegible] дые, мүн орёо нарин детальну[illegible] заһабарилха байна. Энэ хүдэлм[illegible] дүүргэхын тулада бригадану[illegible] тусхай халхабшатай һарабша[illegible] түхеэрэгдэжэ байха юм.

Шэнэ арга хадаа машинно-т[illegible] торна паркые ашаглалга эрид[illegible] жаруулха, машинануудай һаат[illegible] миин байдаг шалтагаание[illegible] болгохо, полевой хүдэлмэрину[illegible] саг соонь, шанар һайнтайгаар[illegible] гэхэ арга олгоно.

Кяхтын МТС-эй механизато[illegible] энэ жэлэй хабарай тарилгые[illegible] нихон болзор соо үнгэргэжэ, оро[illegible] то культурануудай гектар бүх[illegible] дунда зэргээр 15 центнер[illegible] са хуряаха гэжэ шиидэнхэй.

В. Цыдендорж[illegible]

Республикын МТС-үүдтэ тракторнуудые заһабарилгын ябаса тухай 1955 оной апрелиин 10-най мэдээн

МТС-үүд	Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр	МТС-үүд	Түсэбэй дүү[illegible] тэ процен[illegible]
Гашейн	104,5	Темлюйскэ	[illegible]
Хонхолойн	104,2	Жиримскэ	[illegible]
Баргажанай	103,5	Үдын	[illegible]
Сүхын	102,4	Кяхтын	[illegible]
Үшөөтэйн	102,0	Закаменай	[illegible]
Кабанскын	101,8	Сосновско	[illegible]
Бичурын	101,0	Итанцын	[illegible]
Б-Куналейн	100,0	Погранична	[illegible]
О-Ключевскойн	100,0	Чесанын	[illegible]
Курбын	100,0	Цагаан-Усанай	[illegible]
Хэжэнгын	100,0	Селендумын	[illegible]
Суулгын	100,0	Ториин	[illegible]
Түнхэнэй	100,0	Кыренэй	[illegible]
Саянтын	100,0	Сэлэнгын	[illegible]
Е-Кударын	100,0	Н-Брянска	[illegible]
Тарбагатайн	100,0	Хамнигадайн	[illegible]
Е-Куналейн	100,0	Бургалтайн	[illegible]
Иволгын	100,0	Куйтунска	[illegible]
Эгэтын	100,0	Хориин	[illegible]

В. И. Ленинэй түрэһөөр 85 жэлэй ойдо

В. И. Ленинэй байшан-музей соо

Хүн түрэлтэнэй агууехэ гени, Коммунистическэ партиие ба Советскэ гүрэниие байгуулагша, сэсэн мэргэн вождь В. И. Ленинэй ажабайдал ба ажал-ябуулгатай холбоотой газарнуудые советскэ хүнүүд тон ехээр хүндэлдэг. Куйбышев город хадаа Ленинэй ябаһан түүхэтэ газарнуудай нэгэниинь мүн. Эндэ Владимир Ильич табан жэлэй туршада (1889 онһоо 1893 он хүрэтэр) ажаһууһан юм.

Почтово (мүнөө Рабочая) ба Сокольническо (мүнөө Ворошиловская) гэжэ үйлсэнүүдэй буланда, В. И. Ленинэй ажаһууһан байшан 25 жэлэй саада тээ музей болгогдоо һэн. Ульяновтанай бүлэ байшангай бүхы дээдэ (хоёрдохи) дабхарыень эзэлжэ байһан юм. Энэ байшан тиихэдэ Самарын эгээн захада байдаг һэн.

Куйбышев городто байдаг В. И. Ленинэй байшан-музейдэ эдэ үдэрнүүдтэ хүнүүд үглөөнһөө эхилээд, үдэшэ болотор олоороо ороно. Тэдэнэр агууехэ вождь тухай, тэрэнэй гайхамшагта ажабайдал ба ажал-ябуулга тухай экскурсоводуудай хөөрөөе анхаралтайгаар шагнана.

Партиин түүхын хуряангы курс дотор иигэжэ хэлэгдэнэ: «Самарада Ленинэй ерэһэнэй һүүлээр самарска марксистнуудай түрүүшын кружок тэрэниие тойрон түргэнөөр бии болобо. Аяар тэрэ үедэ Ленин марксизмые мэдэлгээрээ бүгэдые гайхуулжа байһан юм». Самарска марксистска кружок Владимир Ильичын революционно алдарта замай эхининь болоо. Бүри тиихэдэ В. И. Ленин бэрхэ марксист болонхой байгаа. Олон жэл үнгэрһэнэй һүүлээр, 1921 ондо РКП(б)-гэй X съездын делегадай анкетэ соо революционно ажалябуулгын эхилһэн тухай асуудалда харюусан, Ленин иигэжэ бэшэбэ: «Самара. Социал-демократиин легальнабэшэ кружогууд». Самарада Владимир Ильич полициин нюуса хиналта доро саг үргэлжэ байһан юм.

Аяар тэрэ сагта хаанта засаг 19 наһатай Ленинһээ айдаг, тэрэниие мүрдэдэг байгаа. Музейдэ хадагалагдажа байһан № 613 хэрэг соо самарска полицмейстертэ эльгээгдэһэн иимэ документ бии гэбэл: «Ульяновтанай бүлэ Самарада нүүжэ ерээ. Энэ бүлэ соо хүгшэн эхэ, нюуса хиналта доро байдаг Анна Ильинична Ульянова, үбгэнэйнгөө нэрээр Елизарова, хүбүүд: Казанска университедэй студент, полициин нюуса хиналта доро байдаг Владимир, гимназиин 5-дахи класста һурадаг Дмитрий оролсоно. Энээн тухай Танда мэдээсэхэдээ, Владимир Ульяновай хойноһоо полициин эгээн нарин шанга хиналта табиха, мүн тэрэнэй ба Елизаровагай байдаг адресые намда мэдээсэхэ гэжэ, Үндэр Түрэлтэ, Таниие гуйха байнаб».

Экскурсяар ерэгшэд багашаг комнатодо сэдьхэлээ доһолгон ороно. Ялагар гоё болотороо сэбэрлэгдэһэн зэд барюултай үндэр сагаан үүдэн нээгдэнэ. «В. И. Ленинэй комнато» гэһэн бэшэг харагдана. Агууехэ вождиин эндэ ажаһуужа ба ажаллажа байһан олон арбаад жэлэй саада тээхи байдал һанаанда ороно. Залуу Ленинэй ухаан бодол, нэтэрүү шангаар ажалладагынь эли тодоор харагдана. Энэ комнато 60 гаран жэлэй саана байһан хэбээрээ һэргээн бодхоогдоо. Комнатын нэгэ сонхонь Рабочая гэжэ үйлсэ тээшэ харана. Ленинэй ажаллажа байһан жиирэй бэшэгэй стол сонхын дэргэдэ табяатай. Стол дээрэ бэшэгэй хэрэгсэлнүүд, үзүүрлэһэн карандашууд, хуудаһаа һэхээтэй ном, конторын томо шоото, венскэ гурбан стул харагдана. Комнатын эзэн нэгэхэн минутада газаа гараад, мэнэ гэһээр бусажа ерээд, ажаллажа эхилхэнь гэһэн һанал түрэнэ... Хахад һүни үнгэрһөөр үни болоо, теэд лампа унтараагүй.. Ленин «Коммунистическэ партиин манифестын» оршуулгые гү, али гар бэшэгые уншажа байһан шэнги һанагдана. Ленин эндэ өөрынгөө түрүүшын революционно статьянуудые ба народнигуудта эсэргүү брошюрануудые бэшэһэн, университедтэ шалгалта үгэхэеэ бэеэ даагаад бэлэдхэһэн юм. Зүүн талада — жиирэй түмэр орон сагаан одеялаар хушаатай байна. Баруун талада этажеркэ харагдана. Тэндэ Владимир Ильичын ехэ дуратай номууд—Маркс, Энгельс, Добролюбов, Успенский, Салтыков-Щедрин, Некрасов ба бусадай номууд табяатай. Өөрынгөө түрүүшын зохёолнуудые бэлэдхэхэдээ, Владимир Ильич Ленин статистикын сборнигуудые ехээр уншадаг, мэдээнүүдые шэнжэлдэг, тоололго хэдэг байгаа. Бүхы арадуудай агууехэ вождиин байһан комнатые хүнүүд һонирхон, удаанаар харана.

Музейн комнатонууд соо абяа шэмээгүй. Тэдэнэй нэгэн дотор—Ленинэй Симбирскдэ байһаниинь харуулагдана. Ахалагша классуудай һурагшад тэндэ экскурсяар ерэжэ оробо. Эдир Ленинэй һургуулиин документнүүд, һурагшадай атаархамаар сэгнэлтэнүүдтэй табель һурагшадай анхаралые татана. Бүхы предмедүүдээр Ленин «таба» гэһэн сэгнэлтэ абадаг байгаа. Эндэ магтаалай хуудаһан, һургуули дүүргэһэн аттестат ба алтан медаль харагдана. Эдэниие Ленин Симбирскэ гимнази дүүргээд абаһан юм. Хаанда добтолһоной түлөө саазалуулан алагдаһан революционерэй дүү байбашье һаань, Ленинэй гүн гүнзэгы ба элдэб янзын эрдэм мэдэлгэтэй байһанайнь түлөө гимназиин зонхилогшод тэрэниие алтан медаляар шагнаха баатай болоһон юм. «Һургуули дүүргэһэн аттестат ба алтан медалиин шагналда хүртэбэ» гэжэ классай журналда Володиин нэрэ тушаа бэшээтэй байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Куйбышев городтохи В. И. Ленинэй байшан-музей.

Владимир Ильичын Казаньда байһан тухай документнүүдые хүнүүд ехэ анхаралтайгаар, удаан саг соо харана. Симбирскһээ Казань ошохо замдаа волжско пароход дээрэ Владимир Ильичын зогсожо байһан зурагтай акварель харагдана. Тэндэ бүлэг студентнэрэй үмэнэ Ленин үгэ хэлэжэ байһанаар зурагданхай. Тэрэ хадаа полициинхидай аашада эсэргүү хэдэ хэдэн эрилтэнүүдые университедэй ректортэ табихыень студентнэрые уряалаа. Студентнэрэй эсэргүүсэлтэ харуулһан фото-буулгабаринууд, жандармска управлениин хэрэгүүдэй буулгабаринууд эндэ табяатай. Революционно хүдэлөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадаһанайнгаа түлөө 1887 оной декабриин 5-да 17 наһатай Ленин Казанска университедһээ гаргагдаһан байгаа. Тэрээнтэй хамта үшөө 40 студент гаргагдаһан юм. Хаанай жандармануud Владимир Ильичые Казанска губерниин Кокушкино тосхондо сүлэбэ. Тус тосхондо байхадань Лениндэ нарин шанга хиналта тогтоохо тухай казанска губернаторай захиралта харуулагдана. Казанска университедтэ дахин гэдэргэнь абаха тухай гэгээрэлэй министрын нэрэ дээрэ Ильичын өөрөө бэшэһэн гуйлта ба һуралсалаа үргэлжэлүүлхын тулада хилын саана гараха тухай Ленинэй зууршалһан бусад бэшэгүүд энэ комнато соо хадагалагдажа байдаг. Тэрэнэй нэгэшье зууршалга хангагдаагүй һэн. Владимир Ильич бэеэ даагаад һуралсалаа үргэлжэлүүлхэ гэжэ шиидэбэ.

Самарада Ильичын ажабайдалые харуулһан олон экспонадууд комнато соо суглуулагданхай. Энэ үедэ Ленин Россиин экономическа ба политическэ хүгжэлтые гүнзэгыгөөр шудалһан байгаа. Самарада жэлэй турша дотор байхадаа Ленин универ[illegible] дэй юридическэ факультедэй [illegible] курсые бэлэдхэжэ, экзамен түр[illegible] үгэбэ. Тиин 1892 оной янв[illegible] 14-дэ нэгэдэхи шатын диплом [illegible] димир Ильич абаа һэн. Петер[illegible] ска университедэй дэргэдэхи юр[illegible] ческэ шалгалтын комиссиин эк[illegible] национно хуудаһанай фото-бу[illegible] баритай тэндэ танилсажа бо[illegible] Бүхы сэгнэлтэнүүдынь «тон ха[illegible] татай» байна. Энэ хадаа тэрэ[illegible] эгээн дээдэ, эрхим сэгнэлтэ [illegible]

Юристын диплом абаад, [illegible] 1892 ондо Самарска окружной [illegible] дэй присяжна этигэмжэтын [illegible] лагшаар ажаллаба. 1892 оно[illegible] варьһаа 1893 оной август хү[illegible] Ленинэй ажаллаһан окружной [illegible] дэй байшангай фото-зураг [illegible] дана. Таряашадай хэрэгүүдэй [illegible] буулгабаринууд эндэ бии юм. [illegible] тэ үгэ хэлэхэдээ, Владимир [illegible] үлэсхэлэн жэлэй ядарал зоболо[illegible] һэн үгытэй таряашадые гол [illegible] үмөөрдэг байгаа.

Музейдэ байһан бүхы юум[illegible] хүнүүдэй анхарал татана. А[illegible] Ленин шэнги эрид бата зоригто[illegible] өөһэдынгөө зорилго туйлаха, [illegible] орондоо ба арадтаа Ильич ш[illegible] инаглан дурлаха гэһэн халуун [illegible] хүнүүдтэ түрэнэ. Арадай зол [illegible] лай тулада, коммунизм байгуу[illegible] тулада инаг вождиин хараал[illegible] маар хэлбэришэгүйгөөр ябаха [illegible] хүн бүхэн һанаандаа батаар [illegible] нэ.

Музейн оршожо байһан 25 [illegible] туршада 600 мянга гаран х[illegible] рээндэ орожо хараа. Үнгэрэгш[illegible] дэ музейдэ Куйбышев город[illegible] областьһоо, мүн Советскэ С[illegible] олон газарнуудһаа, арадай де[illegible] тиин оронуудһаа 34 мянга ша[illegible] ерэжэ, энэ музейе хараһан ба[illegible]

А. ХАНЧ[illegible]

ХӨӨРЭЛДӨӨГӨӨ ОРХИЖО, ХҮДЭЛМЭРИЛЖЭ ЗАХАЛХААР БОЛОО

(hаяхан ВЛКСМ-эй обком ба „Бурят-Монголой үнэн" газетын редакци Иволгын МТС-эй харьяата колхозуудта кукуруза тарилгада бэлэдхэлэй ямараар ябажа байhые, энэ шухала хүдэлмэридэ комсомолецууд болон залуушуулай хэр зэргээр хабаадалсажа байhые шалгажа үзэбэ. Рейдовэ шалгалтын зарим дүнгүүдые доро толилбобди)

Кукуруза тухай юрэнхы ярилдаан ...э ходол боложо байна. МТС-тэ... энээн тухай хөөрэлдэнэ. Колхо...дай түрүүлэгшэнэрэй кабинедүүд ...орохода: «звенотнай яаhам?!», ...нөө болотор юу хэжэ байнат?!», ...ид шууд хэмжээ абагты!» гэжэ ...гаад шанга шанпаар хөөрэлдэнэ, ...аад лэ байнабди», «бии болгохо..., хэхэбди даа» гэжэ байгаад үгэ...ые үгэлсэнэ. Хаанашье яба—нөө... кукурузаар суглаан, зүблөөн. ...э кукурузаарщни суглаан, зүб... эхилhээр хоёр—гурбан hара ...жо байгаа юм,—гэжэ «Комин...» колхозой нэгэ гэшүүн ехэ ха...hан янзатайгаар мэдүүлбэ. — ...сээл хадаа тэрэнээ дүүргэхэ ёhо... аад, харин үглөө бүри бодоод лэ ...рузаяал хэлсэжэ байдаг бо...бди». Үнэхөөрөө аймаг дотор кукуруза тухай хөөрэлдэжэ, хэлсэжэ эхилhээр үни удаан болобошье, хэhэн юумэниинь мүнөөдөө тон бага байба. Хэтэрхэдээ зарим колхозуудай, жэшээлхэдэ, Ленинэй, Маленковой нэрэмжэтэ, «Коминтерн» колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд нүхэд Овчинников, Бурков, Лубсанов гэгшэд ороohо таряа ехэдхэхэ, малые тэжээлээр хангаха хэрэгтэ кукурузын айхабтар ехэ удхашанартай байhые хүсэд ойлгоогүй байба. Гадна, зарим колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд партийна, советскэ органуудта ерэхэдээ наагуураа: «кукуруза hайн, hайн», «маниие, город шадарай колхозуудые кукуруза абархал гээшэ...» гэжэ байгаад хэлэдэг байбашье, үнэндөө энэ культурые тарилгада бэлэдхэхэ талаар юушье хэнэгүй.

Кукуруза тариха полинууд бэлэдхэгдэнэгүй

...ндэхи колхозуудай олонхинь ку...уза тариха полинуудаа барагсаан ...эжэ олоо. Теэд, кукуруза тариха ...ние шэлэжэ ололгоор тарилгын ...а тээхи газарай хүрьhэ бэлэдхэхэ ...лмэри дүүрэхэ бэшэ, харин поли ...э наг шэбхэ гаргаха, hайрамай ...тогтоохо, эртын борнойлго хэхэ, ...ральна үтэгжүүлгэнүүдые гар...а адхаха гэхэ мэтын хүдэлмэри ...хэрэгтэй ха юм. Гэбэшье, мүнөө ...хи олохон колхозууд кукуруза ...иха полинууд дээрээ наг шэбхэ ...ажа үшөө захалаадүй байна. За... колхозууд, жэшээлхэдэ, «III-я ...летка», «Коминтерн» болон бу... апрелиин 10 болотор кукурузын... поли дээрэ тэргэшье наг шэбхэ ...аатүй байгаа. Харин үнгэрэгшэ ...алтын үдэр Улан-Удэ городhоо, ...гай центрhээ туhалхаяа ерэhэн ...ушуул хэдэхэн арбаад центнер ...шэбхэ полинууд дээрэнь гаргажа .... Тэрэ гэhээр эдэ колхозуудта ...руза тариха полинууд дээрэ наг ...хэ гаргаха хүдэлмэри мүн лэ ор...ошоо.

«Коминтерн» колхозой түрүүлэгшэ ...эр Лубсановай хэлэдэгэй ёhоор ...жэлдэ 200 гектарта кукуруза эн...арихань. Теэд оройдоол 100 гек... газар таhаланхай. Тус колхозой... энэ газартаа нютагай болон ми...льна үтэгжүүлгэнүүдые гарга...й. Эндэ 7 хүнhөө бүридэhэн ком...льско-залуушуулай звено бии ...огдоhоор үнихэн болоо. Теэд тэ...нүүд мүнөө кукуруза тариха ... дээрээ хүдэлмэрилжэ байхын ...до, уhалууриин канава заhаба...а байна. Уhалууриин канава ...барилха ондоо хүнүүд колхоздо ...эхын аргагүй. Тэжээл бэлэдхэ... бүхэли бригада бии. Колхозой ...лени кукуруза тариха полиёо ...шалан бэлэдхэхэ хэрэгые тооно...эжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй. Кол...й таряанажалай хоёр бригада...та 3—3 хүнүүдтэй үшөө хоёр ... бии болгогдохо ёhотой байhан ... мүнөөшье хүрэтэр үгы.

«III-я пятилетка» колхоз энэ жэл... 100 гектарта кукуруза та...нь. Теэд эндэ мүнөө кукуруза та...аа бэлэдхэлэй хүдэлмэри үшөө ...аадүй тооной. Энэ культурые ...а поли дээрэ hая яаралтайгаар ...фосфат адхагдажа борнойлог... лэ центнершье наг шэбхэ гар...агүй. Энэ колхоздо кукуруза ...а ургуулха звено hаял байгуу...жа байна.

...им газарта кукурузын баян ур... абахын түлөө комсомолецууд ...а залуушуулай, hургуулиин үхи...й мүнөөнhөө тэмсэжэ, поли... дээрээ агротехническэ хэмжээ... ябуулгануудые үнгэргэхэ гэхэдэнь колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд тэдэнэй үүсхэл эрмэлзэлгые дэмжэнэгүй, туhалнагүй. Жэшээлхэдэ, «1-е Мая» колхозой таряанажалай бригадын бригадир нүхэр Москвитин Гурульбын долоон жэлэй hургуулиин комсомолецууд-hурагшадай кукуруза тариха поли дээрээ наг шэбхэ гаргаха гэхэдэнь удаан саг соо мори тэргэ үгэнгүй hаатуулhан байна. Мүнөөшье тэрэ мори тэргэ ехэл хашанаар үгэнэ.

Энэ культурын тарилгада нэмэлтэ тэжээл, илангаяа азот ехэтэй шубуунай аргал, наг шэбхын шүүhэ гэхэ мэтын нютагай үтэгжүүлгэнүүдые оруулхада ехэ hайн байлаг. Теэд эндэхи колхозууд шубуунай аргал, үнэhэ муугаар суглуулна. Кукурузынгаа поли дээрэ наг шэбхын шүүhээр нэмэлтэ тэжээл оруулха тухай нэгэшье колхоздо hанаашалагданагүй.

МТС-эй харьяата олохон колхозуудай газарай хүрьhэн хужартай юм. Хужартай газарта илангаяа кукурузын муугаар ургадаг байhаниинь мэдээжэ. Тиимэhээ газарайнпаа хүрьhэнэй шанарые hайжаруулха хэрэгтэй. Теэд эндэхи колхозууд энэ жэлдэ 200 гаран тонно минеральна үтэгжүүлгэнүүдые худалдажа абаха байhан аад, мүнөө оройдоол 60-аад тонныень абанхай. Молотовой нэрэмжэтэ колхозойхид мүнөө болотор нобшор нобшорhоор центнершье үтэгжүүлгэ асараагүй байна. Мүнөө кукуруза тариха поли дээрэ минеральна үтэгжүүлгэнүүдые гаргажа, газарай хүрьhэндэ оруулхаар болоо.

Хүдөө ажахын культурануудай ургаса дээшэлүүлхэ хэрэгтэ колхозой газарай хүрьhэнэй карта ехэхэн үүргэ дүүргэдэг. Теэд эндэхи нэгэшье колхоздо газарай хүрьhэнэй мүртэй карта байхагүй. Заримдаа бүри 30-аад онуулта сараалагдаhан юумэнүүд мүнөө хэрэгээ бараглаад хэбтэнэ. Энэ саг соо газарай хүрьhэнэй шанарай хубилhаниинь мэдээжэ. Үнгэрэгшэ жэлдэ «Коминтерн» колхоз ехэхэн талмай дээрэ кукурузые квадратно-гнездовой аргаар тариhаниинь мүртэйгөөр ургаагүй hэн. Кукуруза эндэ яахадаа муугаар ургааб гэхэдэ, хүрьhэнэй карта үгы байhан дээрэhээ тарилга хэхэ газар буруугаар шэлэгдэжэ олдоhон, хүрьhэнэй шанар хараада абтажа, үтэгжүүлгэнүүд оруулагдаагүй байгаа. Теэд мүнөө эндэхи колхозуудай правленинүүдшье, МТС-эй дирекцишье газарай хүрьhэнэй карта шэнээр зохёохо тушаа хэмжээ абанагүй.

Механизмуудаа эртээнhээ бэлэдхэхэ

...ай эндэ кукурузые нэгэшье ...эр оройтуулангүй, агротехниче...рхим болзорто, заатагүй квад...о-гнездовой аргаар тариhан лэ ... баян ургаса абтаха байна. ...ние hайнаар ойлгоhон Ивол... МТС-эй инженерно-техническэ ...жэлтэд, механизаторнууд мү...рын сеялкэнүүдые кукуруза та...р тааруулжа байна. Тэдэнэр ...шала хүдэлмэридэ горьтойхон ...лаа хандуулна гэжэ тэмдэг... хэрэгтэй. «Т8-2А» маркын гур... сеялкэ тааруулагдажа дүүрэ... ойротоо. «СД-24» маркын сеял...үдые кукуруза тариха болгожо ...улха хүдэлмэри захаланхай. Эр... ороohото культурануудай тариг... дүүрэhэн хойно иимэ 5 сеялкэ...шалан бэлэдхэгдээд байhан ...элтэнүүд тодхогдохо юм.

...шье, кукурузые квадратно...вой аргаар тарихын тулада ...агдажа байhан сеялкэнүүдтэ ... болохо хэмжүүрэй прово... узлоуловительнууд, лебёдко... байhаар. Теэд МТС-эйшье, колхозуудайшье хүтэлбэрилэгшэд энээн тушаа hаналаа табинагүй. Мүнөө эндэхи нэгэшье колхоз кукурузые гараар тариха зэмсэгүүдые худалдажа абанагүй, өөhэдынгөөш хүсөөр бэлэдхэнэгүй. Энэ түхеэрэлтэ олохон колхозуудта тоогдоногүй. Харин энэ зэмсэгээр үдэр соо нэгэ хүн 0,75 гектар газарта тарилга хэхэ байна бшуу. Хэрбээ нэгэ колхоз иимэ 50 зэмсэгүүдые худалдажа абаа hаа, али өөhэдтөө хээ hаа, үдэр соо 40-өөд гектарта тарилга хэхэ аргатай болохо байна.

Тиихэдэ, МТС-тэ кукурузын эшэ намаануудые хуряаха машинанууд огто байхагүй. Энээн тухай мүнөөнhөө бодожо үзэлтэй болоо. Үнгэрэгшэ жэлдэ энэ МТС-тэ «Коммунар» маркын хуушан хоёр комбайн пропашной культурануудые хуряахаар тааруулагдаhан аад, ябажа үгөөгүй hэн. Мүнөө тэрэ хоёрhоо бэшэ ондоо юуншьегүй. «Кукурузые тарихыеншье тарихабди, теэд юугээр хуряаха байhанаа мэдэнэгүйбди» гэжэ эндэхи механизаторнууд зүб лэ hанаатаа зобоно.

Кукуруза тариха мэргэжэлдэ хүнүүдые hурганагүй

Юрын сеялкэнүүдые квадратно-гнездовой аргаар кукуруза тариха болгожо тааруулха гээшэ үшөөл хахад хүдэлмэри хэгдээ гэжэ тоологдохо ёhотой. Тэдэ сеялкэнүүд дээрэ hуугаад, үрэhэ хүрэнгые зүб квадрат болгон нэгэ нормотойгоор таражa шадаха дүршэлтэй, мэргэжэлтэй хүнүүд хэрэгтэй. Гэхэ зуура, Иволгын МТС-тэ энэ талаар юушье хэгдэнэгүй. «Кукурузые хайшан гээд квадратно-гнездовой аргаар таридаг юм, бидэнэр юушье мэдэнэгүйбди. Механизаторнууднай кукуруза тариха заабаринуудтай танилсаадүй байhаар» гэжэ 6-дахи тракторна бригадын бригадир нүхэр Чернышев хэлэнэ.

Эндэ хабарай тарилгын үедэ сүлөөтэй байдаг комбайнернууд олон. Тэдэниие кукуруза тариха заабаринуудтай танилсуулжа, ажалда хабаадуулха хэрэгтэй байгаа. Комбайнернууд сеялкэшэн болоходоо, механизаторнууд байhан туладаа, колхознигуудта орходоо нилээд дүршэлтэй, шадабаритай байха. Тракторист сеялкэшэн хоёрhоо гадна, хэмжүүрэй проволокые зүбөөр татажа, тодхожо байха 3 хүнүүд агрегадта хэрэгтэй байдаг. Квадратно-гнездовой аргые зүбөөр хэрэглэлгэ гол түлэб тэдэнhээ дулдыдадаг байна. Теэд мүнөө болотор тракторна сеялкын агрегадуудта ябаха колхознигууд хэмжүүрэй проволоко зүбөөр татаха заабаринуудтай танилсуулагданагүй. Ядахадаа агрегадуудта ябаха хүнүүдшье олдоогүй байhаар.

Кукурузын баян ургаса ургуулха мэргэжэлтэй, шадабаритай хүнүүд хэрэгтэй. Теэд мүнөө МТС-эй харьяата колхозуудта кукуруза ургуулха звеногойхидтой агротехническэ hуралсал эмхидхэгдээгүй шахуу. Хүдөө ажахын мэргэжэлтэд кукуруза ургуулха заабаритай колхознигуудые танилсуулха гэжэ оролдоногүй. Хэтэрхэдээ зарим хүдөө ажахын мэргэжэлтэд энэ хүдэлмэриhөө арсадаг. Жэшээлхэдэ, «III-я пятилетка» колхоздо хүдэлмэрилдэг МТС-эй агроном, комсомолец Василий Гончаров комсомолецууд болон залуушуулhаа тусхай звено бии болгоод, тэдэниие хүтэлбэрилхэ, hургаха гэжэ ВЛКСМ-эй айкомой, колхозой правлениин даалгабари үгэхэдэ хүдэлмэрилхээ арсаhан байна. Тэрэ үшөө эндэхи 18 гэшүүдтэй комсомольско эхин организациин секретарь нэрэтэй юм. Эгээл энэ эшэхэ нюураа алдаhан мэргэжэлтын, комсомолецын хойшоо таталдажа байhанай гэмээр тус колхоздо мүнөө болотор кукуруза ургуулха звено бии болгогдоогүй байhаар. МТС-эй бусадшье мэргэжэлтэд колхознигуудые кукуруза ургуулха заабаритай танилсуулха хэрэгтэ хайша хэрэгээр, харюусалгагүйгөөр хандана. Жэшээлхэдэ, «1-е Мая» колхоздо хүдэлмэрилдэг дээдэ эрдэмтэй агроном нүхэр Бондарева кукуруза ургуулха звеногойхидтой бүхэли хабартаа оройдоо нэгэ дахин заняти үнгэргөө. Хоёр час соо тэрэ кукурузын удхашанар тухай юрэнхы үгэнүүдээр лэ хөөрэлдөө үнгэргэhэн байна. Занятида хабаадагшад конспект хээгүй. Тэрэ гэhээр нилээд саг үнгэрбэшье, дахин заняти болоногүй. Маяковскиин нэрэмжэтэ колхоздо агрономой үгы байhан дээрэhээ МТС-эй дирекци тус колхозые нүхэр Бондаревада даалгажа үгэhэн байгаа. Теэд энэ мэргэжэлтэ тус колхоздо ошоношьегүй, тэндэ юунэйшье боложо байhаниие мэдэнэгүй. Харин эндэ илангаяа кукуруза тарилгада бэлэдхэлээр хүдэлмэри тон муугаар ябуулагдажа байнхай. Колхозуудта эмхидхэгдэhэн комсомольско-залуушуулай звенонуудай дунда кукурузын үндэр баян ургасын түлөө социалистическэ мүрысөөн дэлгэрүүлэгдэнэгүй. Кукуруза ургуулдаг түрүү мастернуудай баян дүй дүршэл тухай лекци, элидхэлнүүд үсөөнөөр уншагдана, хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдэнэгүй. Мүнөө тарилгада бэлэдхэлэй талаар республикын түрүү комсомольско-залуушуулай звенонуудай зарим тэды дүй дүршэл дэлгэрүүлэгдэнэгүй.

Мэргэжэлтэдэйнгээ, комсомолецуудайнгаа хойрог залхуугаар хүдэлмэрилхэдэ гү, али ажаллахаяа hэшхэлгүйгөөр арсахада Иволгын МТС-эй директор нүхэр Ильков, ВЛКСМ-эй айкомой секретарь нүхэр Харитонов гэгшэд ямаршье хэмжээ абанагүй, тэдэнэй харюусалгагүй ябадалтай эбсэнэ.

МТС-эй харьяата колхозуудта кукурузын баян ургасын түлөө залуушуулай дунда эдэбхитэй хүдэлөөн дэлгэрүүлэгдэнэгүй. Кукурузые хаа хаанагүй ургуулдаг болохо тухай бүгэдэарадай энэ хүдэлөөндэ залуушуулай согтой хүхюутэйгээр, эршэ зоригтойгоор оролсожо байhаниинь алишье колхоздо харагданагүй. ВЛКСМ-эй айкомой хүдэлмэрилэгшэд колхозуудта бии болгогдоhон звенонуудые мүртэйгөөр, саг үргэлжэ хүтэлбэрилнэгүй, үгы газарнуудтань бии болгоногүй. Олон колхозуудай малажалай фермэнүүд болон таряанажалай бригаданууд дээгүүр ябахада, мүн ниитын газарнуудта кукуруза ургуулха тухай уряа лозунгнуудшье байхагүй.

Эндэ мүн кукурузын үндэр ургаса ургуулхын түлөө hургуулиин үхибүүдэй дунда ёhотой тэмсэл дэлгэрүүлэгдэнэгүй. Иволгын дунда hургуулида 7—7 хүнhөө бүридэhэн хоёр звено бии болгогдоhон аад, кукуруза тариха зарим газараа Молотовой нэрэмжэтэ колхозhоо үшөө абаадүй байна. hурагшад тус колхоздо 20 гектар дээрэ кукуруза ургуулжа үгэхэ гэжэ шиидэhэн байгаа. Теэд колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Мадаев hурагшадта тарилга хэхэ 10 гектарыень таhалуулжа үгэхэ тушаа hаналаа табинагүй. ВЛКСМ-эй айкомой hургуулиин хэрэгүүдэй таhагые даагша нүхэр Тубчинов hурагшадта тарилга хэхэ газараа абаха хэрэгтэнь туhалнагүй. Кукуруза ургуулха hурагшадай бусадшье звенонуудта иимэрхүү байдалтай. Гансал Гурульбын долоон жэлэй hургуулиин үхибүүд кукуруза ургуулха талаар бага зэргэ юумэ хэжэ байна.

Силоснэ олон барилганууд хэрэгтэй

Байгша ондо эндэхи колхозуудта урда жэлнүүдэйхидэ орходоо силоснэ барилганууд 2—2,5 дахин олоор баригдаха юм. Теэд мүнөө МТС-эй харьяата нэгэшье колхоздо силоснэ барилганууд баригдажа захалаадүй. Олонхи колхозуудта барилгын материалнуудшье бэлэдхэгдэнэгүй. Силоснэ барилгануудта hанаагаа зобохоор болоо. Харин эндэхи колхозууд өөhэдөө хүдэлмэреэ эмхидхэхын орондо шефүүдтэ гү, али хүлhэнэй дархашуулда найдаад hуудаг заншалтай. Энэ ушарhаа мүнөө Маяковскиин, «XVII партсъездын», Андреевэй нэрэмжэтэ, «III-я пятилетка» колхозуудта барилгын бригадашье үгы байна. Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо хүдэлмэришэдгүй барилгын нэгэл бригадир бии гэжэ тоологдодог. Хүлhэнэй дархашуулда барилга хүүлжэ, хэдэн зуу мянган түхэриг гаргашалжа байхада, ниитын ажахыда ехэ хохидолтой гэжэ эндэхи колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд ойлгохо ёhотой.

Энэ жэлдэ «1-е Мая» колхоз малай типовой байрануудhаа гадна 400 тонны багтаха силоснэ траншейнүүдые бариха түсэбтэй. Теэд мүнөө болотор силоснэ барилгануудта хэрэглэгдэхэ шулуун бэлэдхэгдэнэгүй. Эндэ өөhэдынь барилгын бригада үгы. Колхозой хүтэлбэрилэгшэд ондоо хүнүүдэй ерэжэ, силоснэ түхеэрэлтэнүүдыень барижа үгэхые хүлеэжэ байна. Мүн бусадшье колхозууд — «Коминтерн» колхозhоо бэшэнь — иимэрхүү байдалтай.

* * *

МТС-эй харьяата колхозууд энэ жэлдэ тус бүридөө мянгаад гектарта ороohото культурануудые тариха гэжэ байбашье, кукуруза юундэшьеб багаар тарихаар хараалhан байба. Ороohото үнэтэ культура болохо кукурузые багаар тариха гэжэ түсэблэhэниинь буруу гээшэ. Гадна, Сталинай нэрэмжэтэ колхоз үнгэрэгшэ жэлдэ хура бороогой багаар ороhон байгаашье hаа, тарилгынгаа гектар бүриhөө 8,4 центнер ороohото культурануудые хуряаhан байна. Харин энэ жэлдэ колхоз нёдондоной хиhоо багые, гектар бүриhөө 8 центнер ургаса абахаар харааланхай.

Тарилгын эхилтэр hара хүрэхэгүй саг үлөөд байна. Хоohон хөөрэлдөөгөө, суглаа, зүблөөнүүдээ орхижо, энэ саг соо кукуруза тарилгада бэлэдхэлэй хүдэлмэриие түгэсхэхэ тушаа колхозуудай правленинүүд, Иволгын МТС-эй дирекци, партийна, советскэ болон комсомольско организацинуудай эрид шууд хэмжээнүүдые абаха сагынь тулаа.

Рейдовэ бригадын гэшүүд:
П. Воронков, ВЛКСМ-эй обкомой инструктор,
Д. Цыренжапов, «Б.-М. Үнэн» газетын тусхай корреспондент,
Л. Замарацкая, Иволгын МТС-эй агроном-овощевод.

Сэлэнгын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхоз үнгэрэгшэ жэлдэ 2 миллион 7 мянган түхэриг олзо оруулба. Тиин колхоз ажалта үдэр бүхэндэ 3 түхэриг 30 мүнгэ хубаагаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: колхозой ахалагша hаалишан Дулгаржап Будаева (баруун гарhаа) Аграфена басагантаяа колхозойнгоо кассаhаа 4 мянга шахуу түхэриг мүнгэ абажа байна.

З. Веснинагай фото.

Культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэриие улам hайжаруулха

(Ажалшадай бэшэгүүдэй шэнжэлэл)

hүүлэй үедэ хүдөө нютагуудтахи культурно-гэгээрэлэй зарим эмхи зургаануудай хүдэлмэри нилээд hайжаржа байна. Малажалай холын гүүртэ болон фермэнүүд дээрэ эмхидхэгдэhэн зарим культбазанууд малшадай дунда ябуулагдадаг культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэриин центрнүүд болоо. Эдэ культбазануудта политическэ, хүдөө ажахын, научно-популярна темээр лекци, элидхэлнүүд, хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдэнэ, уранhайханай самодеятельностиин концерт, кино харуулагдана. Мүн хүдөөгэй ба колхозуудай олон клубуудай хүдэлмэри hайжаржа байна.

Жэшээлхэдэ, Курумканай аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхозой малажалай томодхогдоhон точкотой Угнасай гэжэ нютагта культбаза түхеэрэгдэhэн юм. Эндэ элдэб таблицанууд, уряа лозунгнууд, культурна хэрэгсэлнүүд бии, радиоприёмник тодхогдонхой. Малшадта лекци, элидхэлнүүд уншагдана, кино харуулагдана.

Мүн Бичурын аймагай Ждановай нэрэмжэтэ колхозой 4-дэхи бригадада шэнэ, hайн түхеэрэлгэтэй клуб соо шатар, даам, домино, биллиард бии, газетэ, журналнууд ходо байдаг. Колхознигууд клубтаа ерэжэ, сүлөөтэй сагаа культурнаар үнгэргэнэ. Клубые даагша нүхэр Будаев өөрынгөө уялгые ганса клубта хүдэлэлгөөр хизаарладаггүй, колхознигуудай дунда ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулдаг, тэдэнэй хэhэн ажалай дүн гаргалсадаг юм. Тиимэhээ нүхэр Будаев колхознигуудай дунда хүндэтэй болоонхой.

Гэхэтэй хамта, зарим колхозууд болон хүдөө тосхонуудта культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэри hулаар ябуулагдана, олон клубууд, улаан булангууд, уншалгын байшангууд ажалшадай эрилтые дүүргэжэ шаданагүй. Манай редакцида нүхэр **Дашицыреновэй** мэдээсэhэнэй ёhоор, Хэжэнгын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой хоёрдохи бригадын улаан булан ходо хаалтатай байдаг, гансал суглаанай болоходо нээгдэдэг байна. Улаан буланда даам, шатар болон бусад культурна хэрэгсэлнүүд байхагүй. Газетэ, журнал уншаха гээ hаа, олохонь бэрхэтэй. Гадна, улаан булан соо эмхи гуримгүй байдаг.

Тус аймагай Хрущевой нэрэмжэтэ колхозой 1-дэхи бригадада улаан булан бии гэжэ тоологдодог, теэд тэндэ ямаршье хүдэлмэри ябуулагданагүй. Культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэри hайжаруулха тухай эрилтые энэ бригадынхидай колхозой правлениидэ хээшье hаань, энээн тухай колхозой тоосоото-hунгалтын суглаан дээрэ хэлсэгдээшье hаань, хубилалта болоогүй байhаар. Мүн колхозой малшадай дунда лекци, хөөрэлдөөнүүд үнинэй үнгэргэгдэнэгүй гэжэ нүхэр **Доржигутапов** бэшэнэ.

«Энэ культбаза хэзээ хүдэлдэг болохо юм?» гэhэн гаршагтай бэшэг соогоо нүхэр **Цыренжапов** иигэжэ бэшэнэ: «Үшөө үнгэрэгшэ жэлдэ Хангира нютагта культбаза эмхидхэгдээ hэн. Энэ нютагта Яруунын аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхозой 2-дохи МТФ-гэй малшад ажаhууна. Теэд эдэ малшадта сүлөөтэй сагаа культурнаар үнгэргэхэ арга боломжо үгы. Культбаза нээгдэhэн нэрэтэй аад, түлигдэдэгшьегүй, ходо хаалтатай байдаг, гансахан лэ ямар нэгэн суглаанай болоходо нээгдэдэг гуримтай болошоо. Эндэ культурна хэрэгсэлнүүд хомор, библиотекэ эмхидхэгдээгүй. Малшадта жэл соо нэгэшье кинокартина харуулагдаагүй, концерт табигдаагүй. Малшадай дунда лекци, элидхэл болон хөөрэлдөөнүүд үнинэй үнгэргэгдэнэгүй. Энээн тухай аймсоведэй гүйсэдкомой культурын таhагые даагша нүхэр Дандаров мэдэбэшье, хэмжээ абанагүй. КПСС-эй ЦК-гэй январска Пленумэй тогтоол бэелүүлхын тулада бүхы хүсэеэ элсүүлжэ байhан малшадай культурна эрилтэ хангагдаха зэргэтэй».

Манай редакцида нүхэр **Дандаровай** мэдээсэhэнэй ёhоор, Сэлэнгын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой гурбадахи комплексно бригадынхид сүлөөтэй сагаа культурнаар үнгэргэхэ аргагүйдэнэ. Эндэхи клуб оройдоо түлигдэнэгүй, мүн улаан булан соо газетэ, журнал байдаггүй.

Закаменай аймагай Утаата-Далахайн сомоной Кагановичын нэрэмжэтэ хүдөө ажахын артелиин малажалай фермэ болон гүүртэнүүдтэ улаан булангууд түхеэрэгдээ, культбаза байгуулагдаа. Гэбэшье, культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэридэ үшөө ехэ дутагдалнууд бии байhаар. Жэшээлхэдэ, колхознигуудай дунда лекци, элидхэл үсөөн уншагдана. Колхознигуудай дунда агитаторнууд муугаар хүдэлмэрилнэ. Эндэхи уншалгын байшанда мүртэй юумэ хэгдэнэгүй. 1954 оной турша соо тус байшангые даагшаар 5 хүн томилогдоо hэн. Мүнөө тэрэниие даагшаар нүхэр Гомбоев ажаллана, теэд байшангай хүдэлмэри hайжаруулагданагүй. Энээн тухай нүхэр **Цыренжапов** бэшэбэ.

Курумканай аймагай Калинина нэрэмжэтэ колхозой гэшүүдэй культурна эрилтэ гүйсэд хангагданагүй гэжэ нүхэр **Билдушкин** мэдээсэнэ. Колхозой клуб яhала hаруулшье, уужамшье гэртэй. Теэд тэрэ ходо хаалтатай байдаг, гансал кино харуулхада нээгдэдэг юм. Энэ жэлэй эхинhээ хойшо колхознигуудта оройдоо 1—2 лекци уншагдаа.

Мүн Мухаршэбэрэй аймагай Октябрьска сельсоведэй Булганинай нэрэмжэтэ колхозой Шэлэ гэжэ газартахи хонинной гүүртэ центрhээ холо юм. Энэ гүүртэ дээрэ улаан буланшье, баншье байхагүй. Гадна, шэнэ газетэ болон журналнууд хаа яа асарагдана.

Зарим хүдөө тосхонуудта, колхозуудта культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэриин hулаар ябуулагдадаг байhыень манай редакцида ажалшадhаа ороhон эдэ ба бусад бэшэгүүд гэршэлнэ.

Хүдөөгэй ба колхозуудай клубуудай хүдэлмэридэхи эдэ дутагдалнууд ойрын сагта усадхагдаха ёhотой. Клуб, культбаза, улаан булан бүхэндэ үнгэргэгдэхэ ёhотой культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэриин тодорхой хэмжээ-ябуулгануудые хараалха шухала. Партийна организацинууд культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хүдэлмэриие hайжаруулха талаар хэмжээ абаха, тэдээндэ зохихо туhаламжа үзүүлхэ уялгатай.

„БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭНДЭ" БЭШЭhЭНЭЙ hҮҮЛЭЭР

„Бии байhан арга боломжоёо бараниень дүүрэн хэрэглэхэ"

Баргажанай аймагай зарим колхозууд, Куйтунска МТС малай бэлшээриин газарые hайжаруулха, малажалдаа тэжээлэй бата бэхи база байгуулжа, ниитынгээ малай тоо толгой олошоруулха, ехэ таатай зохид эрхэ байдалтайшье hаа, арга боломжоёо хүсэд хэрэглэнэгүй гэжэ дээрэ дурсагдаhан гаршагтайгаар толилогдоhон статья соо хэлэгдээ hэн.

Тус статья соо заагдаhан баримтанууд булта зүб байба гэжэ манай редакцида КПСС-эй Баргажанай айкомой секретарь нүхэр Малыгин мэдээсэбэ. Мүнөө аймагай колхозууд КПСС-эй ЦК-гэй январска Пленумэй тогтоолые бэелүүлэн, ойрын 5—6 жэлэй турша соо ороohо таряанай ургасые эрид дээшэлүүлхэ, малажалай тоо толгойе олошоруулха, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ, мүн малай харууhалга болон эдэлүүлгэ зүбөөр эмхидхэхэ талаар тодорхой хэмжээ-ябуулгануудые хараалаад, бэелүүлжэ байна.

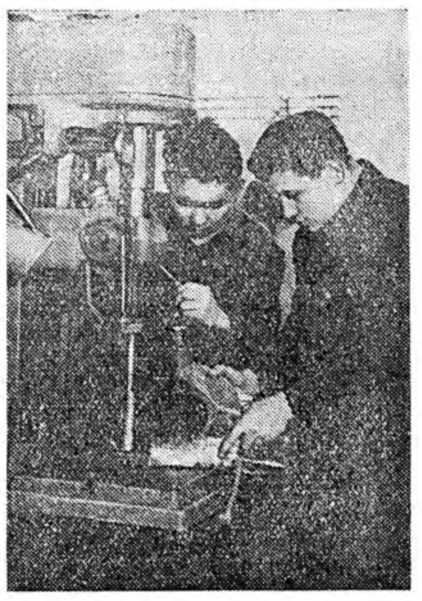
Политехническэ һуралсал

Уужам һаруул таһаг соо токарна, үрэмдэлгын станогууд, металл болбосоруулха термическэ пеэшэн гэхэ мэтэ олон түхеэрэлгэнүүд зохидоор табяатай. Ханануудаарнь зэргэлэн байһан 10 гаран шкафууд соо слесарна хэрэгэй элдэб янзын зэмсэгүүд шэлэй саанаһаа ялалзан харагдана. Дам саанань модошо дархашуулай мастерской соо мүн элдэб олон түхеэрэлгэнүүд харагдана.

Пединститудай физико-математическа факультедэй студентнэр эндэ һуралсана. Тэдэнэр мэргэжэл ехэтэй инженернүүд - конструкторнуудай хүтэлбэри доро механическа аргаар ба гараараа түмэр, модон, картон, шэл гэхэ мэтэ зүйлнүүдээр элдэб юумэ хэжэ һурана. Студентнэр электромонтажна, түмэр дээрэ никель гүйлгэлгын, электро-гагнуурнин мэргэжэлнүүдые илангаяа һонирхолтойгоор шудална. Мүн тэдэнэр теплотехникэ, электротехникэ ,элдэб машина шудалха асуудалаар теоретическэ курс гарана, дунда һургуулинуудта политехническэ һуралсал яажа эрхилхэ тухай асуудалтай танилсана.

Институдай дирекци политехническэ һуралсал эмхидхэжэ, элдэб мэргэжэлтэй багшанарые хүмүүжүүлхэ арга боломжотой болоо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1 Физико-математическа факультедэй 1-дэхи курсын студентнэр нүхэд А. Хантаев, Л. Богатырев, В. Белых гэгшэд токарна мэргэжэл шудалжа байна. 2. Мүн энэ курсын студентнэр нүхэд О. Будаев, Р. Вайтекус гэгшэд үрэмдэлгын станок дээрэ хүдэлмэрилжэ байна.

С. Доржиевай фото-текст.

БАЯР ХҮРГЭНЭБ

Минии бэе гэнтэ муудажа, (гарьтажа) аймагай больницада орооһон байгааб. Тэндэ минии үбшэнии советскэ медицинын түрүү аргаар аргалжа, намайе хүл дээрэмни гаргаа.

Манай Хэжэнгын аймагай врачууд улам саашаа хүгжэжэ байгаа советскэ медицинын дүй дүршэлые шадамар бэрхээр хэрэглэжэ, намайе эдэгээһэн байна. Би «Б.-М Үнэн» газетээр дамжуулан врачууд Н. Осорова, Г. Намжилцыренов гэгшэдтэ болон больницын хүдэлмэрилэгшэдтэ халуун зүрхэнэйнгөө баярые хүргэнэб.

М. Мархасаев.

ТОБШО ҺОНИНУУД

☆ **Механизаторнуудай шэнэ байранууд.** Кяхтын аймагай Пограничэна МТС энэ жэлдэ механизаторнуудай байха хоёр квартиратай ба нэгэ квартиратай 1—1 гэрнүүдые, мүн клуб, конторо, хүүгэдэй садай гэр барихаар хараална.

☆ **Мэргэжэлтын лекци**. Республикын Хүдөө ажахын министерствын ахалагша зоотехник нүхэр Ильин Хэжэнгын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо «Хони үсхэбэрилгэ тухай» лекци уншаа. Лектор өөрынгөө 20 гаран жэлэй хүдэлмэриин дүй дүршэлһөө һонирхолтой жэшээнүүдые хэлээ.

☆ **Һургуулидаа түлеэ бэлдэбэ.** Закаменай аймагай Санагын дунда һургуулиин ахалагша классуудай һуралсад воскресник эмхидхэжэ, 1000 кубометр түлеэ һургуулидаа бэлдэбэ.

Урда-Хитадай далай дээрэ индийскэ самолёдой эбдэрэн унаһан тухай Синьхуа агентство иигэжэ дамжуулна

ПЕКИН, апрелиин 13. (ТАСС). Синьхуа агентствын дамжуулһанай ёһоор, «Эйр Индиа интернейшнл корпорейшн» гэжэ компанида хамаатай самолёт Хойто Борнео шадар ниидэжэ ябатараа апрелиин 11-дэ эбдэрэн унаа. Бандунгда болохоор зарлагдаһан Азиин ба Африкын оронуудай конференцидэ ошохын тулада КНР-эй делегациин персонал ба корреспондентнүүд тэрэ самолёдто һуужа ябаһан байгаа. Делегациин персонал Ши Чжи-ан, Ли Чжао-ци, Чжун Пу-юнь; корреспондентнүүд Шэнь Цзянь-ту, Хуан Цзо-мэй, Ду Хун, Ли Пин, Хэ Фын-кэ; Вьетнамай Демократическа Республикын делегациин персоналай гэшүүн Вуонг Минь Фунг; польско корреспондент Йереми Старец ба австрийска корреспондент Фредерик Йенсен; самолёдой ахалагша пилот индийскэ капитан Д. К. Джатар самолёдто һуужа ябаһан байгаа. Экипажын бусад долоон гэшүүн самолёт соо мүн лэ ябалсаһан байна.

Премьер Чжоу Энь-лай түрүүтэй Хитадай делегациин гэшүүдые алаха, Азиин ба Африкын оронуудай конференциие таһалдуулха гэһэн хорото муухай гэмтэ хэрэгые бэелүүлхын тулада Хитадай делегациин һуужа ябаһан индийскэ самолёдые усадхаха зорилгоор Холбоото Штадуудай нюуса агентнүүд ба Чан Кай-шиин банданууд эдэбхитэйгээр ябуулга хэжэ байна гэжэ КНР-эй делегациин персоналай ба корреспондентнүүдэй ябахын урда тээ Хитадай Арадай Республикын правительствода мэдээжэ болоһон байгаа.

КНР-эй делегациин персоналай ба корреспондентнүүдэй аюулгүй байдалые хангахын тулада хэмжээнүүдые абахыень Гонконгдохи английска засагаархидай анхарал хандуулхыень Англиин хэрэгүүдээр Пекиндэ байдаг этигэмжэтые КНР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министерство апрелиин 10-най 9 час 30 минутада гуйһан байна. Англиин хэрэгүүдээр этигэмжэтын канцеляриин түлөөлэгшэд дурсагдаһан хүнүүдэй ниидэхэ самолёдой хэндэ хамаатай байһыень тодорхойлһонойнгоо һүүлээр энээн тушаа Гонконгдохи английска засагаархидта мэдээсэхэбди гэжэ найдуулһан байгаа.

Апрелиин 11-дэ самолёдой эбдэрэн уналга Хитадай Арадай Республикын правительствын хэһэн уридшалан һануулгын тон зүб байһые хүсэдөөр харуулна.

Урда-Хитадай далай дээрэ индийскэ самолёдой эбдэрэн унаһан тушаа

НЬЮ-ЙОРК, апрелиин 13. (ТАСС). Юнайтед Пресс агентствын корреспондентын Гонконгһоо мэдээсэһэнэй ёһоор, Бандунгда болохоор зарлагдаһан Азиин ба Африкын оронуудай конференцидэ ошохын тулада Хитадай Арадай Республикын 8 гражданинуудай һуужа ябаһан, индийскэ авиакомпанида хамаатай «Констеллейшн» самолёдой гэмтэһэнэй шалтагаан хадаа һүйдхэлгэ хэһэн ябадал болоно гэһэн зэрэб үгэнүүд үсэгэлдэр Гонконгдо тараһан байгаа.

«Констеллейшн» самолёт апрелиин 10-да Гонконгдо ерээд аэродром дээрэ 24 часай турша соо байгаа, энэ үе соо самолёдой ямар нэгэн хубиие хэн нэгэн гэмтээжэ шадаха байгаа» гэжэ корреспондент нэмээжэ мэдээсэһэн байна.

Индийскэ самолёдой гэмтэлгэ тушаа

ДЕЛИ, апрелиин 13. (ТАСС). Индийскэ информационно бюрогой дамжуулһанай ёһоор, премьер-министр Неру хадаа Хитадай правительствода, Урда-Хитадай далай дээрэ авиационно гэмтэлгын болохо үедэ хохидоһон бүхы хүнүүдэй түрэлхидтэ гүнзэгы ехэ шаналалаа мэдүүлһэн байна. (Командын 7 хүнэй ба 11 пассажирнуудай һуужа ябаһан «Эйр Индиа» гэжэ авиакомпаниин индийскэ самолёт Гонконгһоо ниидэжэ гараад ябатараа гэмтэн унаһан байгаа. Пассажирнуудай олонхидынь Хитадай Арадай Республикаһаа Азиин ба Африкын оронуудай конференцидэ ошожо ябаһан хүнүүд юм гэжэ урда тээнь мэдээсэгдээ һэн).

«Энэ гэмтэлгэ тон онсо өөрэ ушар болоно. Самолёдой далай руу унахаһаа арба минута урид бидэнэр тэрээнһээ юрын мэдээсэл абаһан байгаабди. Тэдэнэй һүүлээр иимэ ушар гэнтэ тохёолдоһон байгаа гээшэ ха. Эдэ бүгэдые наринаар мүрдэжэ үзэхэ шухала болоно» гэжэ КНР-эй правительствода Неругэй эльгээһэн бэшэг соо хэлэгдэнэ.

«Бандунгда бидэнтэй уулзахабди гэжэ найдажа байһан хитадай делегациин гэшүүдэй гэмтэн үхэгшэдэй тоодо оролсоһониинь, Индиин эрхим пилодуудай нэгэнэй наһа бараһаниинь гэмшэлтэй байна» гэжэ Неру шаналалаа мэдүүлээ.

Чжоу Энь-лайда эльгээһэн шаналалайнгаа бэшэг соо Индиин хэлхеэ холбооной министр Джагдживан Рам гэмтэл болоһон тушаа гүнзэгы гашуудалаа мэдүүлээ. Амиды үлэгшэдыень оложо, абархын тулада тон ехэ оролдолго гаргагдажа байна гэжэ тэрэ хэлэһэн байна.

Апрелиин 12-ой үдэшэ Делиин хэблэлдэ толилогдоһон мэдүүлгэ соогоо индийскэ правительство иигэжэ мэдээсэнэ. Гэмтэлгын болоһон шалтагаанууд али бүхы талаһаа мүрдэгдэхэ байна.

Хитадай Арадай Республикын Гадаады[н] Хэрэгүүдэй Министерствын мэдүүлгэ

ПЕКИН, апрелиин 13. (ТАСС). Синьхуа агентствын дамжуулһанай ёһоор Хитадай Арадай Республикын Гадаадын Хэрэгүүдэй Министерство доро дурсагдаһан мэдүүлгэ үсэгэлдэр толилоо:

Азиин ба Африкын оронуудай конференцидэ хабаадалсаха болоһон Хитадай Арадай Республикын правительственна делегациин гэшүүд, Вьетнамай Демократическа Республикын делегациин гэшүүн, тэрэшэлэн конференциин хүдэлмэрине харуулхын тулада тэдэнтэй суг ябаһан хитадай ба хариин гүрэнүүдэй корреспондентнүүд—хамта 11 хүн Бандунг орохо зорилгоор апрелиин 11-нэй (пекинскэ сагаар) 12 час 15 минутада Гонконгһоо Джакартада орохоёо «Эйр Индиа интернейшнл корпорейшн» компанида хамаатай «Констеллейшн» гэжэ пассажирска самолёдоор ниидэн гараһан байгаа. Саравакаһаа баруун-хойгуур (Хойто Борнео) далай дээрэ ниидэжэ ябаха үедөө самолёдынь тэһэрэжэ дүрэһөөр далай руу унаһан байна. Самолёт дээрэ һуужа ябагшадай хайшан гэһэниинь мэдэгдэнэгүй.

Энэ аюулта ушар авиационно юрын гэмтэлгэ бэшэ, харин Холбоото Штадуудай ба Чан Кай-шиин нюуса агентнуудай организацинуудай зорюута эмхидхэһэн алалга мүн болоно. Премьер Чжоу Энь-лай түрүүтэй Хитадай делегациин гэшүүдые алаха ба Азиин болон Африкын оронуудай конференциие таһалдуулха гэһэн хорото муухай гэмтэ хэрэгые бэелүүлхын тулада Хитадай делегациин һуужа ябаһан индийскэ самолёдые усадхаха зорилгоор Холбоото Штадуудай ба Чан Кай-шиин нюуса агентнуудай организацинууд эдэбхитэйгээр ябуулга хэжэ байна гэжэ делегациин эдэ гэшүүдэй ба корреспондентнүүдэй ябахын урда тээ Хитадай Арадай Республикын правительствода мэдээжэ болоһон байгаа. Тиимэһээ Хитадай Арадай Республикын Гадаадын Хэрэгүүдэй Министерство хадаа Англиин хэрэгүүдээр Пекиндэ байдаг этигэмжэтын канцелярида энээн тухай апрелиин 10-най 9 час 30 минутада мэдээсэһэн, дурсагдаһан хитадай персоналай ба корреспондентнүүдэй аюулгүй байдалые хангахын тулада хэмжээнүүдые абахыень Гонконгдохи английска засагаархидай анхарал хандуулхыень гуйһан байна. Англиин хэрэгүүдээр этигэмжэтын канцеляриин чиновнигууд дурсагдаһан хүнүүдэй ниидэхэ самолёдой авиационно ямар ко[...] нида хамаатай байһыень элирхэй[...] нэйнгээ һүүлээр Гонконгдохи а[...] лийска засагаархидта зохихо те[...] грамма эльгээжэ мэдээсэхэбди г[...] найдуулһан байгаа. Тингэбэш[...] Холбоото Штадуудай ба Чан К[...] шиин нюуса агентнуудай орга[...] цинууд харата муухай хэр[...] бэелүүлжэ шадаа. Энэ аюулта у[...] рай түлөө английска правител[...] ба Гонконгдохи английска заса[...] хид ехэ харюусалга дааха бо[...] Тиимэһээ, энэ аюулта ушарай б[...] һон ябадалые наринаар мүрд[...] тэрэшэлэн гэмтэйшүүлдэнь ха[...] салгыень амасуулхын тулада эн[...] рата муухай үгэсөөндэ хабаада[...] һан нюуса агентнуудые арест[...] жа, хуулиин ёһоор хэһээхые анг[...] ска правительствоһаа ба Гонко[...] хи английска засагаархидһаа б[...] нэр эрнэбди.

Азиин ба Африкын оронуудай [...] ференцидэ ошожо ябаһан Хит[...] Арадай Республикын делегацин[...] шүүдые ба корреспондентнү[...] Холбоото Штадуудай болон [...] Кай-шиин нюуса агентнуудай о[...] низациин зорюутаар алаһан яба[...] Хитадай Арадай Республикада [...] сан харшаар хандалгые эли то[...] харуулхаһаа гадна, Азиин ба А[...] кын оронуудай конференциие та[...] дуулха зорилгоор хэгдэһэн ха[...] муухай ябуулга мүн болоно. А[...] ба Африкын оронуудай конфер[...] һаяар нээгдэхэнь. Тэрэ конфер[...] Азиин ба Африкын хамта 1440 [...] лион хүн зонтой, 29 оронии[...] лөөлхэһөө гадна, Азиин ба [...] рикын үргэн олон арад зо[...] бүхы дэлхэйн эб найрамд[...] дуратай хүнүүдээр ехээр дэм[...] дэнэ. Холбоото Штадуудай ба [...] Кай-шиин бандын ямаршье хо[...] муухай аашанууд конференцидэ [...] ушаруулжа гү, али тэрэниие та[...] дуулжа шадахагүй. Хитадай Ар[...] Республикын делегаци бусад [...] нуудай делегацинуудтай х[...] Азиин ба Африкын оронуудай ко[...] ренцидэ хабаадалсажа, Дальна[...] тогто ба бүхы дэлхэй дээрэ эб[...] рамдалые хамгаалхын түлөө [...] сэхээр тэмсэхэ байна. Холбоото Ш[...] дуудай ба Чан Кай-шиин банды[...] жэгшүүритэй муухай аашануу[...] найрамдалай ба эрхэ сүлөөгэй т[...] тэмсэлдэ Азиин ба Африкын, [...] бүхы дэлхэйн арадуудай нэгэд[...] ябуулга хэлгые имагтал шангад[...] байна.

1955 оной апрелиин 12.

Азиин ба Африкын оронуудай конференц[идэ] ошохо Хитадай делегациин состав

ПЕКИН, апрелиин 13. (ТАСС). Синьхуа агентство иигэжэ мэдээсэнэ. Арадай түлөөлэгшэдэй Бүхэхитадай суглаанай саг үргэлжын комитедэй шиидхэбэриин ёһоор Хитадай Арадай Республикын түрүүлэгшэ Мао Цзэ-дун Хитадай Арадай Республикаһаа Азиин ба Африкын оронуудай конференцидэ ошохо делегациие толгойлогшоор Гүрэнэй соведэй премьер ба гадаадын хэрэгүүдэй министр [...] Энь-лайе томилоо.

Түрүүлэгшэ Мао Цзэ-дун хада[а] [де]легациин гэшүүдээр Гүрэнэй со[...] премьерэй орлогшо Чэнь И, г[...] дын худалдаа наймаанай ми[...] Е Цзи Чжуан, Гадаадын хэрэг[...] министрын орлогшо Чжан Ха[...] ба Хитадай Арадай Республи[...] Индонезидэ байдаг посол [...] Чжэнь гэгшэдые томилоо.

А. ШАДАЕВ

АНГУУШАНАЙ ХӨӨРӨӨНЬӨӨ

(Шоно агналга)

Апрелиин арбан гурбанай үглөөгүүр оро-сагаа унаһан, шүрбэһэлиг бэетэй, нюдөөрөө энеэбхилэд гэһэн, дээдэ урал дээрээ бууралтад гэһэн шэрбэгэр һахалтай Мунхын Дэмбэрэн гэгшэ арадаа мянтата буу үргэлэнхэй, Сорог гэжэ нютагһаа мордоод, таруу шэнэһэн модотой ой соогуур бэеэ зэһэнхэй ябана.

Энэ ангуушан хара нюдөө хаха татаһаар нимэ эртэ хаана зорибо ааб, гэжэ һонирхоо һаа, үнгэрэгшэ үбэлэй шэг харанхы һүниин сагуудта, хаана шонын улилдаан гэгэлдээн гарагша һэм, тэрэ зүг тээшэ зориһон байгаа юм.

Ой соо аали намдуухан... Ганса эреэн далитай тоншуулнуудай эндэ тэндэ хохюур модо ханхинаса тоншохо абяан үглөөнэй тунгалаг агаарай номгон байдалые һэргээнэ. Унаад ябаһан оро-сагааниинь «һардшье» гэхэ абяа гаргангүй модоной забһараар могой шэнги гулдиран урагшаа ульгамаар тэгүүлнэ.

Абаахай саһан эрбэлзэн аали намдууханаар, иишэ тиишээ эрьелдэн, урбалдан доошо бууна.

Ангууша үбгэн абаахай саһа альган дээрээ тодожо абаад, «энэл намда яаха аргагүй хэрэгтэй юм даа!» гэжэ зосоогоо баясана. Энэ хүн ганса мүнөө ойдо гараа бэшэ, шэнэ саһанай унахатай сасуу, заал һаа шонын мүр мүрдэхэдэ ехэ таатай юм гэжэ хэлэдэг. Хүзүүндээ үлгөөд ябаһан дурамаараа холо ойрые шэртэнэ. Тэндэ амитай юумэн харагданагүй.

—Яагаа жэгтэй юм! Үбэлэй сагта энэл багта шонын улилдаан гарадаг бэшэ һэн гү? Шонын эндэ тогтомоор лэ газарал даа, теэд юундэ мүр улань харагданагүйб,—гэжэ тэрэ ангуушан гэмшэрнэ.

Уданшьегүй, һаяхан унаһан сагаан саһан дээрэ тамга табижархиһандал хоёр шонын зэргэлээд ябаһан мүрнүүд аржыжа байба.

—А-һаа! Одоошье мүр улаяа намда харуулба хаяаш гээд, халуун мүрынь мүрдэжэ оробо. Тэрэ мүрнүүдэй харайлга дээрэһээ шэнжээд үзэхэдэнь, адуу малай бэлшээри талаһаа саашалһан янзатай байба.

—Һэ, зольбонууд! Колхозой адуун һүрэгтэ һүй татахаяа ябаналтай! —гээд оро-сагаанайнгаа алхасые шангадхана.

Саашалан ошоходонь тэдэнэй мүрнүүд сабшама хабсагайн орой хараад өөдөө гарашаһан байба. «Шолмосууд, газарай гурбан бэрхые бэдэрһэн байба алтайт!»—гэжэ мүнөө ангуушан хада хабсагайе хүндэлэн ташаад гараба. Тиигэжэ ябаха зуурань оро-сагаанинь гэшхэдэл дээрээ гэнтэ зогсон татаад, толгойгоо иишэ тиишэнь хазайлган байжа унхидаба.

—Зай даа! Минии туһалагша, юугээ абяархаба аабша! Нэгэ ушартай ха,—гэжэ эзэнэйнь бэе һэргэлэн болошобо. Хабсагайн орой дээрэ гарамсараа шонын эшээн дээрэ сэхэ буушаһан байба. Шононууд эшээн дээрээ нэгэ бага зогсоһон болоод, саашаа харайлдашаһан байба. «Хабаяа мэдэгты!» харайгаашье һаатнай хаанашье эльгээхэгүйб!—гэжэ үбгэн ангуушан сухалтайшагаар хамар дороо гүбэнэжэ, «торхотой тоһониинь эндэл байнал хаш» гээд шонын нүхэндэ дүтэлнэ. Нүхэ руунь шагаагаад харана. Тэндэ харанхы, юушье харамаар бэшэ. Нүхэниинь хүнэй багтажа оромоор бэшэ уйтан. «Яалтай гээшэб?»—гэжэ бодолгото болон байһаар, ута урга отолжо абаад, нүхэ руунь гударһаар байтарынь эгээ ургын үзүүртэ зөөлэбтэр юумэн хүдэлһэн шэнги болобо. «Эндэ байхыншье байна. Ямар аргаар абажа боломоор ааб»—гэжэ бодолгото боложо «үгы даа гохо дэгээгүйгөөр юрэдөө абахын аргагүй ха даа! Наранше ой модоной оройе шүүрэбэ. Гэртээ бусажал ерэхэ болоо хадаа»,—гээд томо гэгшын шулуугаар нүхэнэй амһарые таглаад, хажуу талаарнь гадаһа шоронуудые шангаханаар шаажархёод, оро-сагаандаа мордожо бусаба.

Үбгэн ангуушан хойто үглөөниинь түмэр гохо-дэгэй үргэлэнхэй, үглөө эртүүр шонын эшээн дээрэ хүрэжэ ерээд, харахадань үнөөхи шулууниинь зангаараа байба. «Одоо даа, минии гарта ороболтайш!» — гэжэ хүхюунээр дуугараад, саашань обёорон харахадань нүхэн дээрэ үлэгшэн шонын шэнэ мүр үзэгдэбэ. Уур сухалдаа эрхын зэргэ бүдүүн иргай бургааһа узуураарнь таһа хазаһан байба.

Мүнөө ангуушан яаран байжа нүхэнэйнь бүгэлөөдэһэ сбажа хаяад, утаханаар эшэлһэн гохо-дэгэйгээ нүхэ руунь гударба. Нүхэнэй обёорто абяа аниргүй. Гоходонь дайралдахашье юумэн үгы. «Яагаа жэгтэй юм!» —гэжэ гайхахыса гайхаад, һайнаар адаглан харахадань ехэ нүхэнэй доодо таладань хүнэй нюдарга багтаха заахан шолоохой үзэгдэбэ.

—Ай, шолмос! Гүлгэнүүдээ энэл шолоохойгоор дуудажа абаа байнал, —гээд оро-сагаагаа унаад мүрыень мүрдэн сэхэ ябаба. Эшээн дээрэһээнь гурба дахин ошоһон, гурба дахин тэхэржэ ерэһэн мүр үзэгдэбэ. Нэгэ километр шахуу газарта ябаад байхадань шонын мүр мухардаба. Дархи доро юһэн гүлгэ аятайханаар нюужархёод, саашаа арилһан байба. Тэдэниие алажа, арһыень үбшэжэ абаад, тамхилжа һууха зуураа «Үгы энэмни яагаа жэгтэй юм!—юһэн гүлгэ.. гурба ерэжэ асарһан байна. Шамай даа, сааш...» гэһэн һанал бодолдо ээлэгдэһээр гэртээ бусаба.

* * *

«Үе наһан соогоо агнахые агнааб. Доро даража хэлээ һаа 170 шоно гүлгэдтэйнь хамта дээрэнь хюдаа гээшэб, теэд мүнөө 63 хүрэтэрөө шонодо мэхэлүүлжэ үзөөгүйгөө үзэбэб» гэжэ гайхаһандаа ангуушан эмэ нохойн гүлгэлхэлөөрнь гүлгэнүүдыень ондоо газарта абаашаад, яагша юумааб гэжэ бэеэ нюугаад адаглан хаража байба. Эхэнь үнэрдэн харайжа ошоод, гурба дахин нэгэ нэгээр гүлгэдөө урда хүл дээрэһээнь дүмэн зуужа асараад, дүрбэдэхеэ ошоходоо хоёр гүлгэнэй урда хүлнүүдые холбожо зуугаад асарба. Тэрээн дээрэһээ мүнөө үбгэн ангуушан, шоно баһа тэрэшэлэн гүлгэдөө хоёр-гурбаарнь хамтаруулан зуужа нүүлгэдэг байгаа гэжэ лаб мэдэжэ абаһан юм.

—Нэгэтэ манай нютагай Пүтүүнхэ гэгшэ үсөөхэн хоногоор агнаад, Аха гэжэ голые урудан гэртээ харижа ябаба ха. Нэгэ шоно хүзүүн дээрээ юумэ үргэлэнхэй, Аха голые гаталжа гараад, саада эрьедэнь шэлгээн байба. Уһанай эрье талада гэтээд һууһан ангууша Пүтүүнхэ буугайнгаа оньһо даражархиба ха. Шоно хүдэлэншьегүйгөөр тэндээ хэбтэшоо. «Юугээ үргэлжэ ябаһан байгааб, — гэжэ Пүтүүнхын һонирхон ошожо, үргэбшыень үзэхэдэнь, хониной хара гүзөөн соо гурбан гүлгэ хээд нүүжэ ябаһан байгаа. Пүтүүнхэ шонынгоо арһа, гурбан гүлгыень абаад гэртээ бусаба. Тэрэнэй урда һүни дүтэ шадар һуудаг Самбил гэжэ хүнэй нэгэ хониниинь үгы болошоһон юм. «Тэрэл шоно абаашаа, гүзөөн соонь гүлгэдөө хээд ябаһан байгаа»,—гэжэ хүн зон хөөрэлдөө һэн. Бишье гэршэ болохоб!»—гээд тэрэ хэлэбэ.

«Үнэхөөрөөшье тиимэ ушарнууд нэгэнтэ бэшэ, олон дахин үзэгдэһэн байгаа юм,—гэжэ тэндэ һуугшадай нэгэниинь үбгэн ангууша Дэмбрэнэй хөөрэгшые дэмжэбэ.

* * *

Дэмбрэн гэгшэ 13-тайһаа эхилээд, ангууша аба Арданаа дахажа хүбшэ тайгын хүндыгөөр хэрмэшэлжэ эхилээ һэн. Эндэһээ эхилжэ ан гүрөөлэй хорхой амтые абаа бэлэй. Тэрээнһээ хойшо тэбхэр 50 жэл үнгэрбэ.

Үнэ ехэтэ элбэг дэлбэг булга[...] холын сууда гараһан Аха нюта[...] гаа орьёл торьёл оройтой һа[...] мундаргануудые дугысан агнаа[...] гын модые табан хургандаа ал[...] дэжэ, ой модоной олон үсөөн[...] тоо тооморгидоо абаһан байха[...] гэжэ һанамаар.

Тэрэнэй мэргэн шагаасаар б[...] сэндөө найданги 22 баабгай [...] дээрээ сохигдоо, 400 гаран [...] ганзагандаа зүүһэн байна. [...] мянгаад уһан боро үнгэ зүһэтэй[...] мэн, аяр шара һолонгонууд т[...] олзо болон гүрэндэ тушаагдаа. [...] гэрэгшэ жэлэй апрель, май [...] нуудта үбгэн ангууша Дэмбрэ[...] данович шонын 24 гүлгэ нүхэн[...] хюдаад, тэлэнэй арһые гүрэн[...] шаажа, 5.568 түхэриг хүрэтэр [...] хүртэһэн юм.

Дэмбрэн Арданович Мунхоно[...] са Ахынгаа аймагта алдар с[...] болоо бэшэ, харин республика[...] түрүү ангуушадай нэгэнниинь б[...] 1955 ондо хүдөө ажахын Бүхэ[...] выставкэдэ хабаадалсахаар [...] аймагһаа зууршалагданхай.

Редакторай о[...]
О. Г. ГОМБ[...]

Мүнөөдэр ки[но] театрнууд[...]

«ЭРДЭМ» кинотеатрта — «На[...] (10 ч. 30 м., 14 ч. 30 м. ба 18 ч. [...] «Сети шпионажа» (12 ч. 30 м. [...] 30 м. ба 22 ч.), «Анна на шее» [...] 30 м.).

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора — 46-32, заместителя редактора—32-74, отв. секретаря — 27-37, партийной жизни, сельского хозяйства — 47-59, пропаганды и переводов — [...] культуры и быта, промышленности — 34-05, местной информации и писем— 24-74. Для междугородных переговоров — 16.

Н—00430. Типография отдела издательств и полиграфической промышленности Министерства культуры БМАССР. Зак. № 21[...]